

NATUURPLATFORM REGIO DRENTSCHE AA

Verslag van de ontwikkelingen rond de aanleg
van het fietspad Okkenveen-Westerlanden

NATUURPLATFORM DRENTSCHE AA

Verslag van de ontwikkelingen rond het fietspad Okkenveen-Westerlanden

maart 2010

Marianne van Albada

INHOUD:

Inleiding en doelstelling	3
Resultaten van de monitoring	4
- Telmethode van de Gemeente Tynaarlo	4
- Telmethode van het Natuurplatform	5
- Het soort passanten (<i>wijze van voortbewegen</i>)	6
- Soort gebruik van het fietspad (<i>activiteiten</i>)	6
- Gemiddeld en maximaal aantal passanten p/uur uitgesplitst naar:	7
- <i>de maanden april-september</i>	7
- <i>de dagen van de week</i>	8
- <i>tijdstip van de dag</i>	8
- De invloed van het weer	9
- Zwemmen en bijkomende effecten	10
- Afval en vandalisme	11
- Oneigenlijk gebruik van het fietspad	12
- Invloed van publiciteit	12
- Toegankelijkheid van de dijken	13
- Plantengroei en onderhoud bermen	14
Planteninventarisatie	15
Telling van het reewild	20
De dassenpopulatie	23
Vogelinventarisatie	26
Samenvatting en Conclusies	37
Regels en handhaving	40
Suggesties voor verbetering in de toekomst	41
Compensatie voor de toegenomen recreatiedruk	42

protestwandeling naar het fietspad

INLEIDING

De aanleg van het fietspad Okkenveen-Westertseweg eind augustus 2008 en de slordigheden en fouten in de communicatie tussen NBEL, Gemeente en burgers, waren indertijd aanleiding tot een protest van omwonenden uit Noord- en Midlaren. In de ontwerp-fase heeft een aantal omwonenden hun zienswijze ingebracht. Toen vervolgens bleek, dat gewone burgers geen enkele werkelijke invloed konden uitoefenen op de plannen rond het fietspad, omdat bezwaren slechts ontvankelijk worden verklaard, wanneer de indiener op een afstand kleiner dan 1000 m van het betreffende gebied woont, heeft dit geleid tot de oprichting van de Stichting Natuurplatform Regio Drentsche Aa.

Indertijd heeft de Gemeente Tynaarlo in de persoon van wethouder J. Frieling aan de eigenaren van enkele huizen, die wel aan de afstandsnorm voldeden, de toezegging gedaan om de situatie rond het fietspad na een jaar gezamenlijk te evalueren.

In de periode april tot september hebben een aantal van deze eigenaren, samen met vrijwilligers van het Natuurplatform, regelmatig de ontwikkelingen rond het fietspad gemonitord. De resultaten daarvan zijn te vinden in dit verslag.

Doelstelling

Reden tot dit initiatief, was de bezorgdheid, dat de toenemende recreatiedruk, die dit fietspad met zich meebrengt, een nadelig effect zou hebben op de natuur ter plekke (flora, vogels en andere wilde dieren). Natuurmonumenten houdt de dassenpopulatie en de reeënstand in het gebied in de gaten. Staatsbosbeheer laat regelmatig de flora en de vogelstand inventariseren. De bijdrage van het Natuurplatform is het monitoren van het aantal en het soort passanten, hun gebruik van de ruimte en de mogelijk nadelige effecten daarvan op de natuur.

Deze eerste monitoring van passanten en hun gebruik van de ruimte kan, in relatie met andere gegevens over de natuur, dienen als een zogeheten nulmeting, die bij regelmatige herhaling het effect op langere termijn op flora en fauna zichtbaar kan maken.

FIETSPAD WESTERTSEWEG - OKKENVEEN RESULTATEN VAN DE MONITORING in 2009

TELLING DOOR DE GEMEENTE TYNAARLO:

Telmethode: automatisch telapparaat

Op verzoek van het Natuurplatform heeft de Gemeente Tynaarlo begin dit jaar bij het fietspad een telapparaat geplaatst. Daarmee zijn gedurende een week (van 20 t/m 26 april) de aantallen passanten geteld. De uitkomsten daarvan waren als volgt:

DAG VAN DE WEEK	DATUM	AANTAL PASSANTEN	GEMIDDELD PER UUR (bij dag van 12 uur)
Maandag	20 april 2009	160	13
Dinsdag	21 april 2009	170	14
Woensdag	22 april 2009	220	18
Donderdag	23 april 2009	120	10
Vrijdag	24 april 2009	70	6
Zaterdag	25 april 2009	140	12
Zondag	26 april 2009	380	32
GEMIDDELD per dag	20 t/m 26 april 2009	180	gemiddeld p/uur, p/dag 15

Nadere toelichting door J. Ploeger van de Gemeente Tynaarlo:

“Er is gedurende één week geteld. Er wordt gebruik gemaakt van het fietspad tussen 7 en 22 uur waarbij de piek rond 13.30 ligt. Het lijkt dat er ook bromfietsen van het pad gebruik maken. Hiervoor is maandag met ongeveer 20 bromfietsen de drukste dag. Zij maken tussen 7 en 20.30 gebruik van het fietspad waarbij de piek om 19.30 ligt met ongeveer 5 bromfietsen.”*

* Bij de berekening van de gemiddelde aantallen per uur is in bovenstaande tabel uitgegaan van 12 uren per dag (tussen 8 en 21 uur), net als bij de tellingen van het Natuurplatform.

telapparaat van de gemeente Tynaarlo, rechts aan de paal

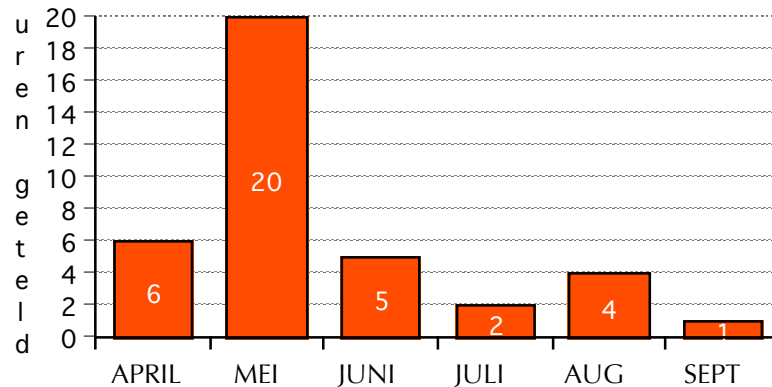
scooter op de brug, 26 april 2009

Telmethode: turven door vrijwilligers

Vanaf 26 april 2009 tot aan begin september hebben ca 12 vrijwilligers van het Natuurplatform Drentsche Aa in totaal gedurende 38 uur het gebruik van het fietspad Westertseweg-Okkenveen gemonitord.

In de beginperiode (eind april en de maand mei) is dit vrij frequent gebeurd. In de maanden juni, juli en augustus slechts zo af en toe. (Zie Figuur 1)

AANTAL UREN GETELD IN VERSCHILLENDE MAANDEN

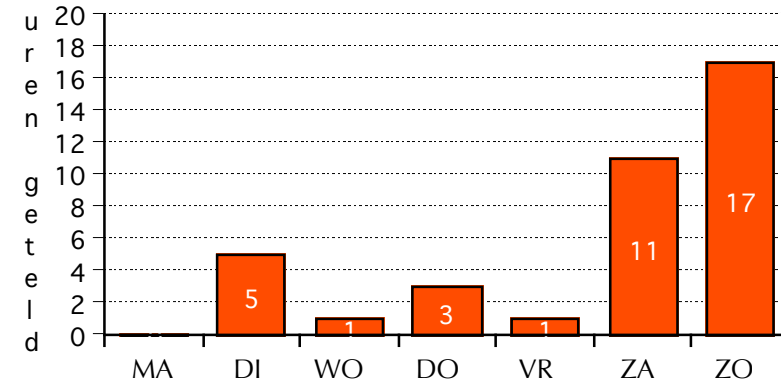
Figuur 1: Aantal uren dat er geteld is, verdeeld over zes maanden

Ook de uren waarop gemonitord werd, zijn niet systematisch verdeeld. Ieder ging tellen op de tijden dat het hem of haar schikte. Dat betekent dat er vooral veel geteld is tijdens weekeinden en feestdagen.

Ook het tijdstip van de dag, werd door de vrijwilligers zelf uitgekozen. Dit heeft tot gevolg gehad, dat er op sommige dagen en op sommige tijdstippen van de dag veel en op andere momenten weinig of niet is geteld.

(Zie voor een overzicht Figuur 2 en 3.)

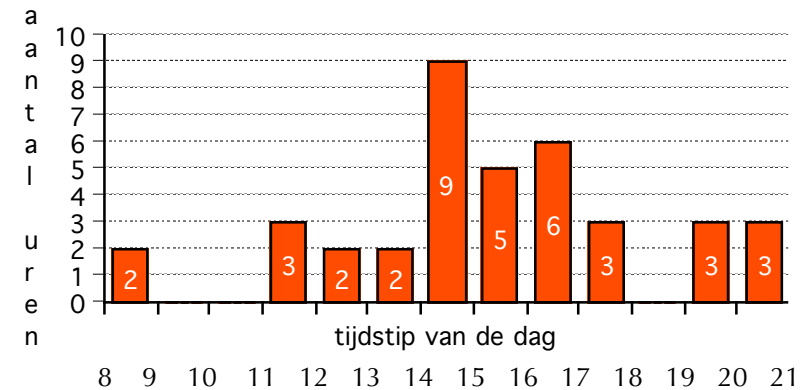
AANTAL UREN GETELD PER DAG VAN DE WEEK

Figuur 2:

Aantal uren dat er geteld is, op verschillende dagen van de week. Onder de zondag zijn ook feestdagen als Koninginnedag en Pinkstermaandag meegerekend.

TELLINGEN OP VERSCHILLENDE TIJDSTIPPEN

Figuur 3:

Aantal uren geteld, op verschillende tijdstippen van de dag. Tussen 9 en 11 uur en 18 en 19 uur is er niet geteld.

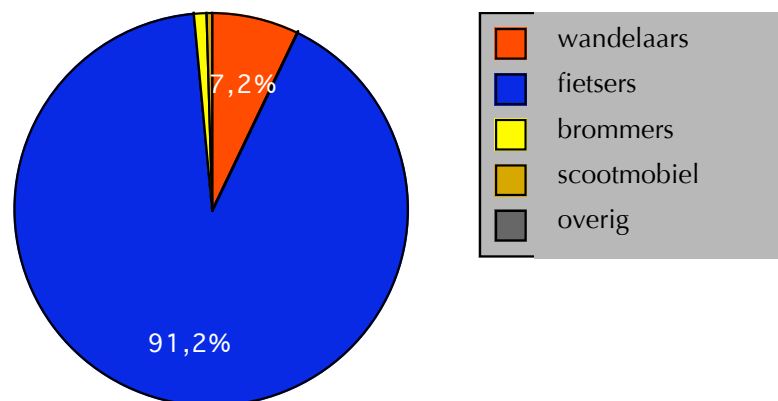
DE MANIER VAN VOORTBEWEGEN

Het totaal aantal mensen dat gebruik maakte van het fietspad tijdens de 38 uur dat er tellingen werden uitgevoerd, was 1446. Dat komt neer op gemiddeld 38 per uur. Het grootste deel daarvan bestond uit fietsers (91%). Het aantal wandelaars en joggers bedroeg 7%. Het aantal gemotoriseerde voorbijgangers was 1%.

AANTAL UREN GETELD: 38	TOTAAL AANTAL	PERCENTAGE VAN TOTAAL	GEMIDDELD PER UUR
Passanten (totaal aantal mensen)	1446	100%	38
Wandelaars (+ joggers)	104	7,2%	3
Fietsers (+ snorfietsen)	1319	91,2%	35
Gemotoriseerd (scooters, brommers, motoren)	15	1,0%	0,4
Scootmobiel of rolstoel	6	0,4%	-
Overige (menwagentjes, skeelers, anders)	2	0,1%	-

Tabel 4: Passanten, uitgesplitst naar de wijze van voortbewegen. Zie hieronder voor een grafische weergave

SOORT GEBRUIKERS VAN HET FIETSPAD

HET SOORT GEBRUIK

Behalve naar de wijze van voortbewegen, is er ook gekeken naar het soort gebruik dat er werd gemaakt van het fietspad.

AANTAL UREN GETELD: 38	TOTAAL AANTAL	PERCENTAGE VAN TOTAAL	GEMIDD. PER UUR	MAXIMAAL PER UUR
Passanten (totaal)	1446	100%	38	150
Honden:	30	2,1%	1	3
7% - aangeliijnd	2			2
73% - loslopend	22			2
20% - zwemmend	6			3
Recreatief gebruik	105	7,3%	3	16
44% - zitten bij oever	46			8
15% - picknicken	16			16
41% - zwemmen	43			16
Verstoring dijk + oevers	37	2,6%	1	12
43% - wandelaars	16			10
14% - honden	5			2
43% - kano's	16			12
Geparkeerde auto's	25	1,7%	0,6	3
88% - Westertseweg	22			3
12% - Okkenveen	3			2

Tabel 5: De verschillende manieren waarop het fietspad werd gebruikt

HONDEN

In deze 38 uur werden er 30 honden geteld (± 1 per uur), waarvan slechts 7% was aangeliind. De rest liep los of zwom in de beek.

RECREATIEF GEBRUIK

Een deel van de passanten streek ter plekke neer om langs de oever te zitten, te picknicken of te zwemmen ($\pm 7\%$). Daarbij werd (vooral door jongelui) soms veel afval gedumpt. Halfvolle pakken ice-tea werden in de struiken gegooid, drankblikjes, snoeppapier, sigarettenvloeitjes en andere rommel slingerde rond.

VERSTORING DIJK EN OEVERS

Een klein deel van de mensen wandelde over de dijkjes (met name de dijk richting De Poll). Vaak met losse honden, wat voor broedvogels en wild zeer verstorend werkt. Dit gebeurde met name veel in de periode voordat het monitoren begon.

Op het moment dat onze tellingen startten, had het Natuurplatform Drentsche Aa al een bord geplaatst met het verzoek de dijk niet te betreden. Gezien de reacties die we zagen, heeft dit zeker een remmende invloed gehad op het betreden van de dijk.

Onder dit kopje zijn ook de 16 kano's, die tijdens onze teluren passeerden meegeteld.

Tijdens de monitoringperiode werd een aantal van gemiddeld 1 wandelaar (of kano) per geteld uur geregistreerd. Over het algemeen passeerden deze wandelaars of kanovaarders in groepjes van 2, 4 of meer tegelijk.

GEPARKEERDE AUTO'S

Het aantal mensen dat de auto aan de Westertseweg of het Okkenveen parkeerde om vervolgens naar de Drentsche Aa te wandelen, viel mee: gemiddeld 1 auto per twee uur.

HET GEMIDDELDE AANTAL PASSANTEN PER UUR

Om de aantallen passanten per uur te kunnen vergelijken tussen de verschillende maanden, weekdays of uren van de dag, is er per categorie een gemiddelde berekend. Dat levert de volgende uitkomsten op:

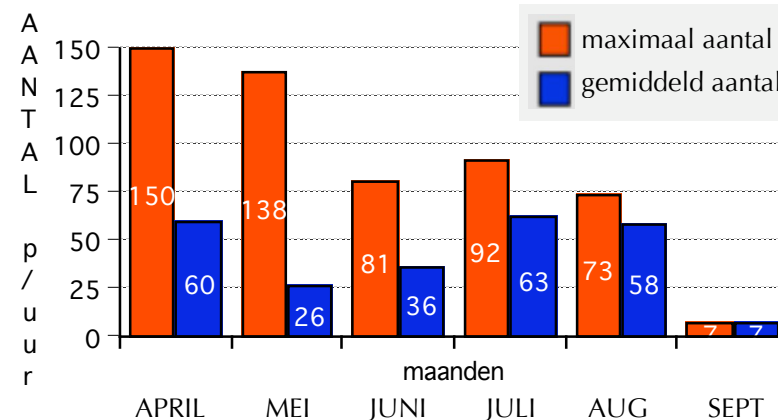
DE MAANDEN APRIL-SEPTEMBER

In de maand april werd 6 keer een uur geteld. Deze dagen vielen in de Meivakantie en de telling bevat ook twee uren op Koningsdag. Bovendien was het in die hele periode prachtig weer. Dit verklaart het hoge gemiddelde aan passanten per uur, dat vergelijkbaar is met de getallen in juli en augustus (ook vakantieperiode en ook geteld met mooi weer).

In de maand mei is een groot aantal tellingen gedaan, ook met minder goed weer, waardoor het gemiddelde aantal passanten per uur daar veel lager ligt.

Wat opvalt is, dat het maximale aantal voorbijgangers per uur vaak meer dan tweemaal zo hoog is als het gemiddelde over de hele maand. Dit zijn de uitschieters, die meestal plaatsvonden op dagen met mooi weer, op het midden van de dag.

MAX. EN GEMIDD. AANTAL PASSANTEN PER UUR p/mnd

TELUREN: 6 20 5 2 4 1

Figuur 6: Het gemiddelde aantal passanten per uur in de maanden april t/m september, afgezet tegen het maximaal getelde aantal per uur

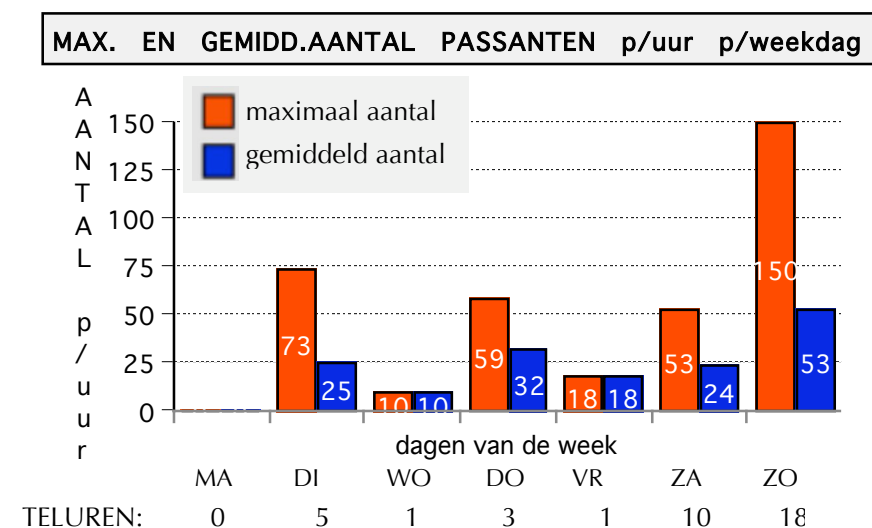
DE DAGEN VAN DE WEEK

Ook de dagen van de week laten een duidelijk verschil zien in het aantal mensen dat er per uur passeert. (zie figuur 7)

Op sommige dagen (met name **maandag, woensdag en vrijdag**) is niet of nauwelijks geteld en deze gegevens zijn dus niet erg betrouwbaar.

De andere weekdays (**dinsdag, donderdag en zaterdag**) laten een onderling vergelijkbaar beeld zien; gemiddeld zo'n 25 à 30 voorbijgangers per uur, met een maximum dat 2 keer zo hoog ligt.

De zondag springt er echt uit. Het gemiddeld aantal passanten is hier tweemaal zo hoog als op de andere dagen van de week. Het maximum aantal per uur bedraagt zelfs driemaal het gemiddelde. Bij de zondagen werden ook de feestdagen, als Koninginnedag en Pinkstermaandag meegerekend.

Figuur 7: Het gemiddeld aantal passanten per uur op de verschillende dagen van de week, afgezet tegen het maximaal getelde aantal op die zelfde weekdays

Het gemiddelde aantal passanten op zon- en feestdagen is 53 per uur. Dit gemiddelde is berekend over een daglengte van 12 uur. (van 8 tot 21 uur)

Dat betekent, dat er op zon- en feestdagen gemiddeld $12 \times 53 = 635$ voorbijgangers per dag van het fietspad gebruik zouden kunnen maken, met uitschieters tot een maximum per uur van 150.

HET TIJDSTIP VAN DE DAG

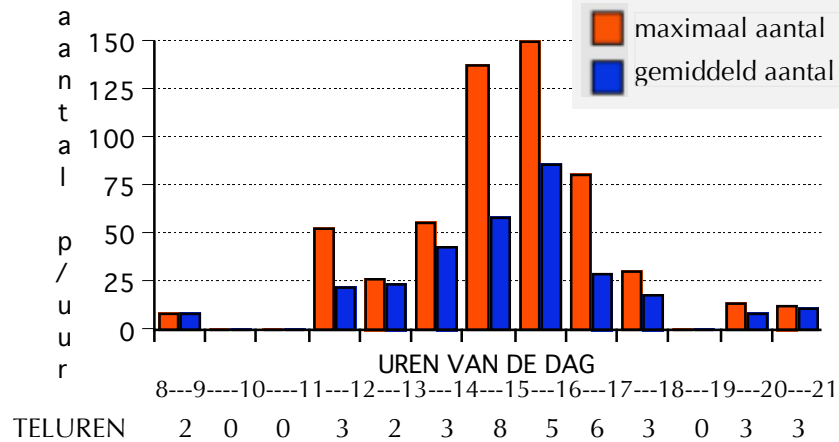
Tabel 8 laat zien dat het grootste aantal mensen passeert tussen 12 en 17 uur. Het maximaal gemeten aantal voorbijgangers ligt op die tijd ook een stuk hoger dan het gemiddelde. In percentages uitgedrukt, maakt 68% van de mensen gebruik van het fietspad tussen 12 en 17 uur.

Wanneer we aannemen dat het aantal passanten in de niet getelde uren geleidelijk oploopt of afloopt naar de uren ervoor of erna, kunnen we een schatting maken van de aantallen die er in die uren voorbij gekomen zijn. Deze getallen zijn terug te vinden in de blauwe kolommen van tabel 9. Ook voor de rode kolom (het maximale aantal dat op een bepaald uur van de dag is geteld).

TIJD	UREN geteld	TOTAAL geteld	TOTAAL gemiddeld	PERCENTAGE	MAXIMUM per uur
8-9 uur	2	16	8		9
9-10 uur	-	-	10		21
10-11 uur	-	-	20	17%	32
11-12 uur	3	66	22		53
12-13 uur	2	48	24		27
13-14 uur	3	129	43	68%	55
14-15 uur	8	465	58		138
15-16 uur	5	430	86		150
16-17 uur	6	175	29		81
17-18 uur	3	56	19		31
18-19 uur	-	-	14		22
19-20 uur	3	27	9	15%	14
20-21 uur	3	34	11		12
TOTAAL	38	1446	353	100%	645

Tabel 8: Het aantal passanten geteld op verschillende uren van de dag. Gemiddeld passeren er ongeveer 350 mensen per dag het fietspad. Op hoogtijdagen kan dit aantal oplopen tot ca 645 passanten per dag.

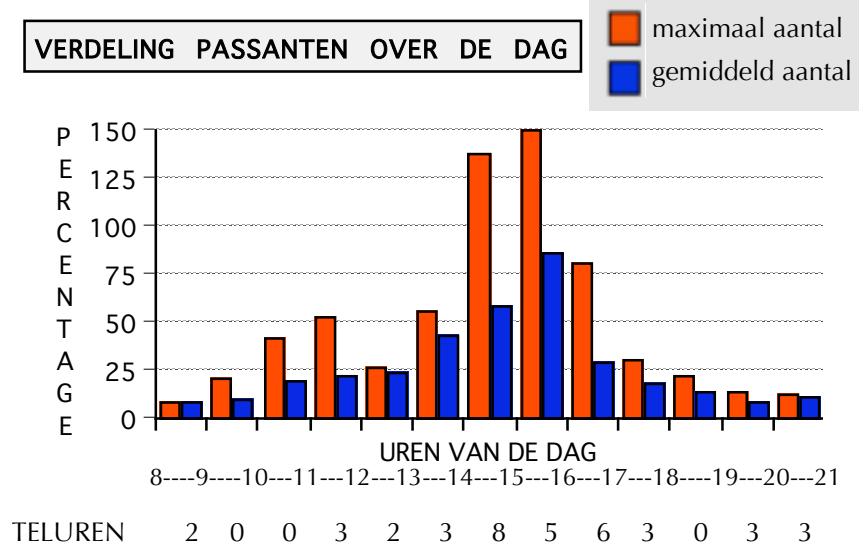
MAXIMAAL EN GEMIDDELD AANTAL PASSANTEN PER UUR

Figuur 9: Gemiddeld aantal passanten p/uur op verschillende tijden van de dag, afgezet tegen het maximaal getelde aantal op eenzelfde tijdstip.

Wanneer we een schatting maken van het aantal passanten op de tijdstippen van de dag waarop niet is geteld (zie grafiek 10), vormt de verdeling een vloeiende lijn met een duidelijke piek tussen 14 en 16 uur en een kleine daling in het maximum tussen 12 en 13 uur, wanneer veel mensen eten.

VERDELING PASSANTEN OVER DE DAG

Figuur 10: In deze weergave is een schatting gemaakt van het aantal passanten voor de tijdstippen van de dag waarop niet werd geteld

MOOI WEER OF SLECHT WEER

Behalve het tijdstip van de dag, is ook het weer van grote invloed op het gebruik van het fietspad. Met mooi weer zijn er veel meer passanten per dag dan met minder goed weer (83% van de mensen fietst of wandelt vooral bij mooi weer). Ook het gebruik is sterk afhankelijk van het weer.

Het percentage honden, geparkeerde auto's en wandelaars over de dijk is bij mooi weer tweemaal zo hoog als bij matig weer.

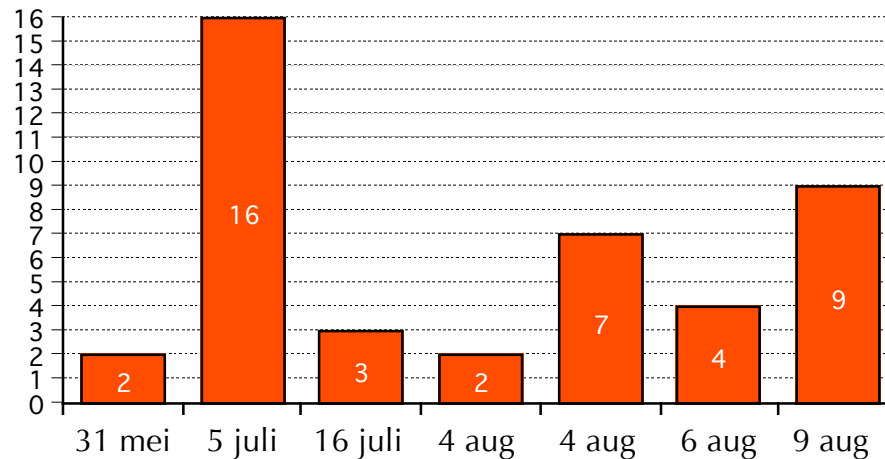
Het recreëren (zitten langs de oever, zwemmen, picknicken) vindt zelfs bijna alleen plaats bij mooi weer. Slechts 7% van de voorbijgangers strijkt ter plekke neer, bij minder goed weer. Hetzelfde geldt ook voor het aantal tellingen dat werd gedaan, hoewel de vrijwilligers beter weerbestendig leken dan de recreatieve gebruikers van het fietspad! (58% tellingen bij mooi weer, 42% bij matig of slecht weer).

	MOOI WEER	MATIG WEER	TOTAAL
AANTAL UREN GETELD	22	16	38
percentage	58%	42%	100%
Passanten totaal (aantal voorbijgangers)	1201	245	1446
	83%	17%	100%
Honden: (aangelijnd, loslopend en zwemmend)	20	10	30
	67%	33%	100%
Recreatie: (zitten langs oever, picknicken, zwemmen)	98	7	105
	93%	7%	100%
Verstoring van dijk en oevers (kano's en wandelaars)	24	13	37
	65%	35%	100%
Geparkeerde auto's langs Okkenveen of Westertseweg	18	8	26
	69%	31%	100%

Tabel 11: Overzicht van het aantal passanten bij mooi en matig weer en hun gebruik van het fietspad.

Van het recreëren aan de oever van de beek in de zomerperiode is slechts een globaal beeld gevormd tijdens de monitoringperiode. Met name in de vakantiemaanden, juli en augustus, is slechts enkele dagen ter plekke geteld (juli 2x, augustus 4x). Het zwemmen vond alleen plaats op mooie, warme dagen. Tijdens zeven van de getelde uren werden er zwemmers gesignaleerd. Hun aantal varieerde daarbij van 2 tot 16, met een gemiddelde van 6 per uur.

AANTAL ZWEMMERS per uur geteld bij MOOI WEER

Invloed op de plantengroei en rondslingerend afval

Met name de plek in de bocht bij het strandje werd behoorlijk afgetrapt en van de blauwe grasklokjes die daar vroeger in grote getale groeiden, hadden slechts enkele exemplaren zich na de ravage van de aanleg en het voortdurend betreden van het gras, weten te handhaven. Na het zwemmen of picknicken slingerde vaak allerlei afval rond. Van de omvang van de vervuiling bij het strandje hebben we geen exact beeld kunnen vormen, omdat behalve door de vrijwilligers ook door andere bezoekers afval bleek te worden opgeruimd, dat echter niet werd genoteerd.

Vandalisme

Een ander probleem is het vandalisme dat bij deze nieuw ontdekte recreatieplek optrad. Eén keer werd gemeld dat van zes kinderen uit Midlaren, die daar met vriendjes waren gaan zwemmen, alle kleren, handdoeken, fietsleuteltjes en zelfs een schoolboek in het water waren gegooid, toen de kinderen zelf tijdens het zwemmen even uit het zicht waren verdwenen.

De toestand van de oever

Het strandje in de bocht was aan het eind van de zomer behoorlijk uitgespoeld en van de oever waren stukken zand naar beneden gevallen in het water.

Het strandje 31 augustus 2008

Het strandje 31 augustus 2009

Het leek er op dat de zwemmers leuk met water en zand gespeeld hadden en daardoor het strandje flink breder en dieper hadden gemaakt.

ONEIGENLIJK GEBRUIK VAN HET FIETSPAD

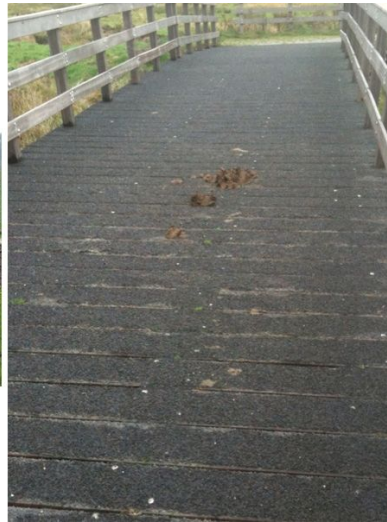
Voorafgaand aan de monitorperiode werd een aantal keren een menwagentje gesignaleerd op het fietspad, dat zichzelf toegang had verschaft via de houten hekken die het pad aan de kant van de Westertseweg afsluiten. Ook tijdens één van de tel-uren was dat het geval. Dit karretje werd die dag aan de Okkenveense kant (dus op de terugweg) teruggestuurd door een toevallig aanwezige boswachter van Staatsbosbeheer, waardoor het een enorme omweg moest maken om weer thuis te komen.

Dat er echter nog steeds paarden (vermoedelijk ruiters) via het fietspad doorsteken van Westertseweg naar Okkenveen en omgekeerd, is te zien aan de hoefafdrukken in de berm en de paardenvijgen die worden achtergelaten. De foto van de brug hier onder, is daarvan een duidelijk bewijs.

Menwagentje op het fietspad, april 2009

Paardenpoep op de brug, half nov. 2009

DE INVLOED VAN PUBLICITEIT IN DE MEDIA

Publiciteit in kranten of andere media heeft een zeer sterk effect op het aantal bezoekers van het fietspad. De Paasdagen, 12 en 13 april 2009, vielen buiten de periode waarin gemonitord werd, maar willen we hier toch even vermelden.

EEN WANDELING, BESCHREVEN OP DE UIT-PAGINA VAN HET DAGBLAD VAN HET NOORDEN

Een korte inspectietocht te voet langs het fietspad en de oevers van de Aa, op Paas-zondag 12 april rond vier uur 's middags, leverde het beeld op van een voortdurende stroom fietsers en wandelaars, veel geparkeerde auto's langs de Westertse weg en twee scooters, die van de kant van het Okkenveen richting brug raasden.

In het Dagblad van het Noorden had de dag ervoor een groot stuk op de UIT-PAGINA gestaan met de beschrijving van een mooie wandeling over de Vijftig Bunder en de

Schietbaan, inclusief een uitstapje naar de nieuwe brug bij de Aa. Het was dat weekeind prachtig weer en de mensen hadden gretig gehoor gegeven aan de oproep dit nieuwe gebied te verkennen. Ze wandelden of fietsten die dag rond met in hun hand de krant, waarin de route beschreven stond.

Op het moment dat wij de brug passeerden, liepen er geen mensen over het dijkje richting De Poll, dus we hadden goede hoop, dat het pas door ons geplaatste informatiebord geholpen had. Op Paasmaandag echter werd er een groep van 30 à 40 mensen gesignaleerd die over de dijk wandelde en er vervolgens neerstreek om te picknicken.

Kortom: dit Paasweekeinde had het Nationaal Park Drentsche Aa op deze plek meer weg van het stadspark van Groningen op een mooie voorjaarsdag, dan van een Natura 2000 gebied. Zelfs de wandelaars hoorden we opmerkingen maken als: "Wat is het hier druk zeg!"

Voordat het fietspad werd aangelegd, was heel het gebied langs de Drentsche Aa moeilijk toegankelijk. Weilanden met prikkeldraad, koeien en hekken, belemmerden de vrije toegang tot de beek. Door de aanleg van fietspad en brug is hier verandering in gekomen.

De vlag waaronder het project gepresenteerd werd, luidde: *het opheffen van de versnippering van het fietsnetwerk en het creëren van een aantrekkelijke fietsverbinding.*

In de natuurtoets, die het plan moest rechtvaardigen werd benadrukt dat de verstoring van vogels en andere dieren slechts op een smalle strook plaats zou vinden. Er was voor hen genoeg ruimte om zich een weiland verderop in alle rust terug te trekken.

In de praktijk blijkt de werkelijkheid echter weerbarstiger te zijn. Dankzij de brug en het fietspad zijn ook de dijken toegankelijk geworden. Doordat er ook aan de kant van de golfbaan bij De Poll een bruggetje over de sloot ligt, bestaat nu de mogelijkheid van een doorgaande wandelroute van de Poll, via de dijk naar het Okkenveen, of terug naar de Westertseweg.

Dat betekent, dat daarmee in hele gebied tussen Westertseweg en Drentsche Aa, de rust verstoord is. In feite is daarmee dus de belofte van geringe verstoring, die in de natuurtoets werd gedaan, niet nagekomen.

Bruggetje over de sloot naast de dijk bij de Poll

Toen het niet mogelijk bleek de dijken op korte termijn regulier af te sluiten, heeft het Natuurplatform Drentsche Aa zelf een bord geplaatst met het verzoek de dijk niet te betreden.

Onze indruk is, dat dit zeker geholpen heeft wandelaars en honden van de dijk te weren, hoewel er nog steeds zo af en toe mensen passeerden. Naarmate de begroeiing op de dijk hoger werd, was het ook minder aantrekkelijk om er overheen te wandelen en zo boden ook de brandnetels en het hoge gras enige bescherming.

Terwijl boeren in het gebied subsidie krijgen om laat te maaien vanwege het broedseizoen, werd in opdracht van het Waterschap Hunze en Aa's de dijk echter al eind mei gemaaid, met het argument dat dit nodig was i.v.m. de ARBO-wet. Dit is op zichzelf al een merkwaardige strijdigheid in het gevoerde beleid in het gebied. Het bijkomende effect was, dat door dit maaien nu ook de hele dijk a.h.w. weer uitnodigend open lag voor wandelaars. Het zou goed zijn als in de toekomst het beleid van de verschillende betrokken instanties beter op elkaar afgestemd zou worden.

26 april 2009 een fietser bekijkt het informatiebord van het Natuurplatform

29 mei 2009: de dijk richting De Poll, ligt na het maaien weer uitnodigend open.

Ook de dijk die vanaf het strandje richting Vijftig Bunder loopt, lonkt uitnodigend na het maaien. Vroeger liepen daar schapen op de dijk, die het gras kort hielden. Geen maaimachines nodig, geen verstoring van broedvogels of reeën. Nu spelen er mensen met hun hond.

Bij de aanleg van het fietspad zijn de oevers en de dijk ter plekke grondig overhoop gehaald. Er is een beschoeiing aangebracht en na afloop is er gras ingezaaid. Van de oorspronkelijke plantengroei is daardoor weinig overgebleven.

26-04-2009 het ingezaaide gras komt op

Alleen op sommige plekken in de zanderige bocht van de Drentsche Aa, waar de grond niet verstoord is geweest, hebben zich enkele exemplaren van grasklokje gehandhaafd. Deze hebben echter weer te lijden onder het vele betreden door recreanten.

Over het algemeen is er langs de dijk op grote schaal verruiging opgetreden (brandnetel, riddersuring e.d.). Het maaibeleid dat deze zomer is toegepast heeft daar geen verbetering in gebracht, doordat het maaisel niet is afgevoerd.

Verruiging van de begroeiing op de dijk; het maaisel is niet afgevoerd, 20-09-2009

Op het rivierduin naast het fietspad is de situatie beter. Het blijkt dat weinig mensen de plek uit zichzelf opzoeken. We zijn dan ook blij dat Staatsbosbeheer besloten heeft het betreden van de heuvel niet te stimuleren door hem als Belvédère aan te wijzen.

INVENTARISATIE VAN PLANTENSOORTEN

langs het fietspad,
op het rivierduin
en in de aangrenzende bospercelen

(in opdracht van Staatsbosbeheer)

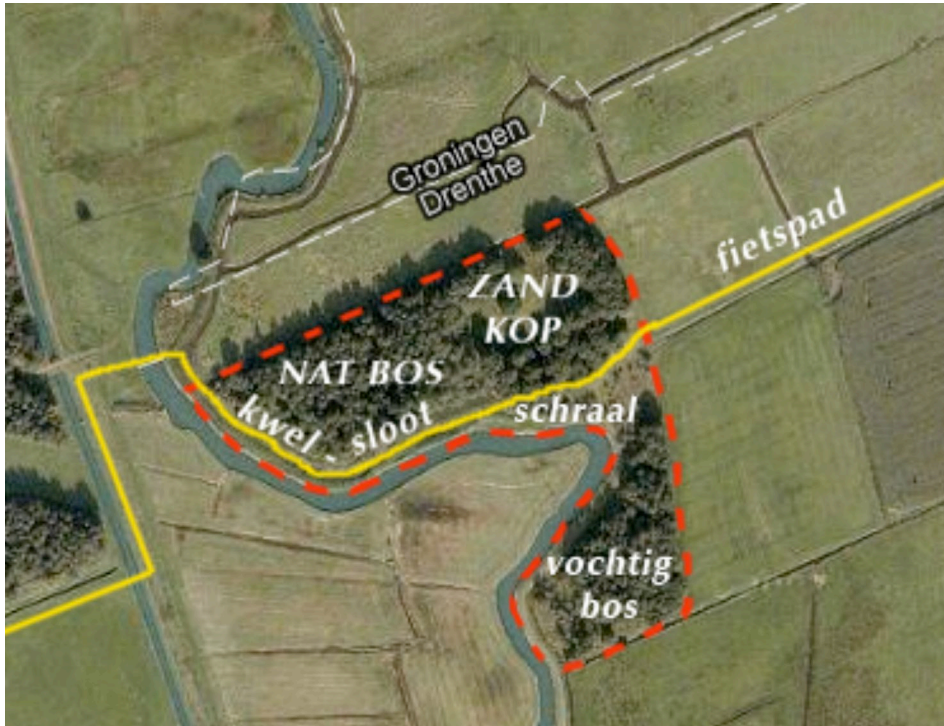
rankende helmbloem op het rivierduin

in rijen ingezaaid grasmengsel langs het fietspad

In de zomer van 2009 hebben twee vrijwilligers van het IVN uit Zuidlaren in opdracht van Staatsbosbeheer een soortentelling verricht langs het fietspad, bij de bocht bij het strandje en in de twee aangrenzende stukjes bos (zie het met rode stippen afgetekende gebied op de plattegrond hieronder).

Het bos in het gebied is rond ca 1970 aangeplant. Voor die tijd bestond het terrein voor ongeveer 30% uit een zanderige lage heuvel (de zandkop/het rivierduin), die zich uitstrekte tot aan de scherpe bocht van de beek aan de oostzijde. Daar is nu nog een stukje met schrale begroeiing, waarop in diezelfde tijd meidoornstruiken zijn geplant. De westkant van het gebied (ongeveer 40% van het oppervlak) is lager gelegen en daardoor drassig. Ook het bosje aan de zuidzijde is vochtig. Aan de landzijde van het fietspad is een sloot (ooit gegraven om de dijk langs de Aa op te hogen), waarin kwelwater omhoog komt. Daarin is dan ook een verscheidenheid aan water- en vochtminnende planten te vinden.

TELLING

Bij de telling zijn alleen de verschillende soorten aangekruist, maar geen aantallen genoteerd. Deze telling geeft dus alleen een beeld van de diversiteit en de aard van de aangetroffen soorten en niet van de hoeveelheid waarin ze voorkomen.

EEN EERSTE GROVE INDELING NAAR BIOTOOP

De bij de telling aangetroffen soorten kunnen grofweg ingedeeld worden in 4 groepen:

1. soorten van omgewerkte of platgetreden grond of bodems met sterk wisselend vochtgehalte (34%).
2. water- en oeverplanten (22%)
3. soorten van onverstoorde grond in open veld: droog schraal grasland, voedselrijk en vochtig grasland en heide. (28%)
4. soorten van bos en bosrand. (16%)

1. DE SOORTEN VAN VERSTOORDE GROND blijken het rijkst vertegenwoordigd zijn. Ze worden voornamelijk aangetroffen in de bermen langs het fietspad en langs de oevers van de beek, die tijdens de aanleg van het fietspad ondersteboven zijn gehaald.

2. DE SOORTEN VAN WATER EN WATERKANT zijn vooral te vinden langs de oevers van de Drentsche Aa, in de kwelsloot tussen rivierduin en fietspad en de sloot aan de noordkant van het gebied.

3. DE SOORTEN VAN ONVERSTOORD GRASLAND OF HEIDE groeien verspreid over het hele gebied. Het betreft hier restanten uit het verleden, toen de zandkop nog niet bebost was. Zo groeit er op open plekken in het bosgedeelte van de zandkop nog *Liggend Walstro* (heideplant). En tussen de meidoornstruiken in de bocht bij het strandje staat een restant aan *Grasklokjes* en *Zandzegge* (soorten van droge schrale graslanden).

4. DE SOORTEN VAN BOS EN BOSRAND, vormen slechts een aandeel van 16% in de totale diversiteit, terwijl de oppervlakte van het hele gebied voor ongeveer 80% uit bos bestaat. Dit bos dateert nog maar van de laatste 40 jaar. Rond 1970 bestond ongeveer een derde deel van het huidige bosoppervlak uit een zandduin met droge, schrale begroeiing, omringd door grasland. De lagere delen waren drassiger en daar hebben zich inmiddels soorten van nat bos, als *Zwarte Els*, *Es*, *Geoorde Wilg* en *Moerasmuur* gevestigd

EEN FIJNERE INDELING NAAR OECOLOGISCHE GROEPEN

Behalve deze vrij grove indeling, zijn de aangetroffen soorten verder onderverdeeld in bestaande oecologische groepen, volgens de Atlas van de Drentse Flora. Sommige groepen zijn gedeeltelijk samengevoegd om een beter overzicht te bewerkstelligen. Dit levert het volgende staatje op:

DROGE OMGEWOEELDE OF VERTRAPTE GROND	37	24%	Akkerkruiden	14	9%
			Tredplanten	16	10%
			Droge ruigten	7	5%
STORINGSMILIEUS, NAT OF STERK WISSELEND VOCHTGEHALTE	15	9%	Storingsmilieus	13	8%
			Pionierplanten	2	1%
WATER- EN OEVERPLANTEN	33	22%	Waterplanten	7	5%
			Oeverplanten	23	15%
			Laagveenplanten	3	2%
BEMESTE, VOCHTIGE OF NATTE GRASLANDEN	30	20%	nat grasland	20	13%
			vochtig grasland	10	7%
DROGE SCHRALLE GRASLANDEN EN HEIDE	12	8%	Droge, schrale graslanden	11	7%
			Droge heide	1	1%
BOSSEN, BOSRANDEN EN STRUWELEN	26	16%	Bosranden en struwelen	13	8%
			Bossen, nat en droog	13	8%
TOTAAL	153	100%		153	100%

Figuur 15: indeling naar oecologische groepen

Behalve dat de indicatoren voor omgewoelde en verstoorde grond oververtegenwoordigd zijn, tengevolge van de aanleg van het fietspad, kunnen aan deze gegevens op dit moment geen duidelijke conclusies verbonden worden. Ze vormen slechts het ijkpunt voor volgende metingen, die de ontwikkeling van de flora in het gebied moeten volgen.

Behalve dat de soorten van omgewoelde en verstoorde grond oververtegenwoordigd zijn, is er ook een aantal soorten gevonden die van nature niet op deze plek thuishoren en vermoedelijk aangevoerd zijn via de machines die het graafwerk hebben gedaan, via van buiten aangevoerde grond of via het zaad waarmee de berm langs het fietspad zijn ingezaaid.

Dit betreft de volgende soorten:

PLANTEN VAN VOEDSELRIJKE AKKERS	Grote klaproos Ringelwikke Vierzadige wikke
TREDPLANTEN VAN VOEDSELRIJKE VERDICHTTE BODEMS	Witte honingklaver
PLANTEN VAN VOEDSELRIJKE RUIGTEN	Raapzaad
PLANTEN VAN VOCHTIGE BEMESTE GRASLANDEN	Hopklaver Kleine klaver

Tabel 16: soorten die van buitenaf zijn aangevoerd

Ook de reigersbek die is aangetroffen, komt van oorsprong niet in dit gebiedje voor.

TOTAAL-OVERZICHT VAN OECOLOGISCHE GROEPEN, PLANTENSOORTEN EN AANTALLEN

Op de pagina's hierna volgt een compleet overzicht van de aangetroffen soorten, hun indeling in oecologische groepen en de aantallen per groep.

De soorten die zeer typerend zijn voor omgewoelde grond, zijn voorzien van een stip achter hun naam.

De van buiten het gebied ingevoerde soorten (zoals hierboven genoemd) staan aangegeven in rood.

INDELING NAAR OECOLOGISCHE GROEP (Tabel 17):

GROVE INDELING	AAN-TAL	%%	OECOLOGISCHE GROEP	AAN-TAL	%%	ONDERVERDELING	AAN-TAL	%%	BIOTOOP volgens Atlas Drentse Flora	AANTAL SOORTEN		
PLANTEN VAN OMGEWOELDE GROND EN DROGE RUIGTEN/ TREDPLANTEN EN STORINGSMILIEUS	52	34%	AKKERS TREDPLANTEN EN DROGE RUIGTEN (1)	37	24%	AKKERKRUIDEN	14	9%	voedselrijke akkers, niet kalkrijk (1a)	11		
									voedselarme akkers op zure grond (1c)	3		
						TREDPLANTEN	16	10%	verdichte, voedselrijke bodems (1d)	16		
					STORINGSMILIEUS (sterk wisselende waterstand) (2)	15	10%	DROGE RUIGTEN (ruderaal)	7	5%	voedselrijke ruigten (1e)	4
									humeuze ruigten (1g)	3		
			STORINGSMILIEUS	13				8%	storingsmilieus, vooral sterk wisselend vocht (2a)	13		
			PIONIERPLANTEN op natte bodem	2				1%	pioniers op stikstofrijke, natte grond (2b)	1		
								pioniers op matig stikstofarme, vochtige grond (2c)	1			
WATER- EN OEVERPLANTEN	33	22%	WATER, OEVERS (4)	7	5%	WATERPLANTEN	7	5%	voedselrijke wateren (4a)	6		
									voedselarme wateren (4b)	1		
			EN LAAGVEEN (7)	26	17%	OEVERPLANTEN	23	15%	voedselrijke oevers (4c)	18		
						natte ruigten (4d)	5					
LAAGVEENPLANTEN	3	2%	laagveen (7a)	3								
OPEN VELD (GROND NIET VERSTOORD)	42	27%	BEMESTE GRASLANDEN (5)	30	20%	BEMESTE GRASLANDEN	30	20%	vochtige, bemeste graslanden (5a)	20		
			DROGE, SCHRALLE GRASLANDEN (6) EN HEIDE (7)	12	8%	DROGE, SCHRALLE GRASLANDEN	11	7%	droge, neutrale graslanden (6b)	5		
									droge, zure graslanden (6d)	6		
									droge heide (7e)	1		
BOSSEN, ZOMEN EN STRUWELEN	26	17%	PLANTEN VAN BOSRANDEN EN STRUWELEN (8)	26	17%	PLANTEN VAN BOSRANDEN EN STRUWELEN	13	8%	kapvlakten (8a)	2		
									voedselrijke zomen (8b)	9		
									struwelen (8d)	2		
			BOSPLANTEN (9)	13	8%	BOSSEN, NAT/DROOG	13	8%	natte bossen (9a)	5		
									droge, voedselrijke bossen (9b)	3		
bossen op droge, zure grond (9c)	5											
TOTAAL	153	100%	TOTAAL	153	100%	TOTAAL	153	100%	TOTAAL	153		

OPSOMMING VAN AANGETROFFEN SOORTEN (Tabel 18)

PLANTEN VAN OMGEWOELDE GROND, DROGE RUIGTEN, TREDPLANTEN EN STORINGSMILIEUS (sterk wisselend vocht)		WATER-, OEVER- EN LAAGVEEN-PLANTEN	OPEN VELD NIET VERSTOORDE GROND	BOS(ZOMEN) EN STRUWELEN		
1 - AKKERS, DROGE RUIGTEN, TREDPLANTEN		2 - NATTE PIONIERS STORINGSMILIEUS	4 - WATEREN, OEVERS, 7 - LAAGVEENPLANTEN	5 - GRASLANDEN, NAT, VOCHTIG, BEMEST	6 - GRASLANDEN, DROOG, SCHRAAL 7 - EN HEIDE	8 - BOSRANDEN, STRUWELEN 9 - BOSSEN
1a - AKKERS, VOEDSELRIJK, ZONDER KALK	1d - TREDPLANTEN, VERDICHTE BODEM, VOEDSELRIJK	2a - STORINGS-MILIEUS, WISSELEND VOCHT	4a - WATERPLANTEN VOEDSELRIJK	5a - GRASLANDEN, VOCHTIG, BEMEST	6b - GRASLANDEN, DROOG, NEUTRAAL	8a - KAPVLAKTEN
Ereprijs akker- • Kamille echte • Klaproos grote Kruiskruid klein • Melkdistel gekroesde • Melkdistel gewone • Muur vogel- Perzikkruid Wikke ringel Wikke vierzadige s.s. Zwaluw tong	Duizendknoop beklieerde Fijnstraal Canadese Heermoes Herderstasje Hoefblad klein Honingklaver witte Kamille reukloze • Kamille schijf- • Kruiskruid oostelijk • Kweek Raaigras engels Raket gewone Straatgras Varkensgras gewoon Vetmuur liggende Weegbree grote	Akkerkers Beemdgras ruw Boterbloem kruipende Ereprijs tijm- Fioringras Klaver witte Oostenrijkse (water)kers Penningkruid Rus pit- Veenwortel Vossenstaart geknikte Zegge hazen- Zuring krul-	Fonteinkruid schede- Gele plomp Kikkerbeet Sterrenkroos s.l. Waterranonkel fijne Waterviolier 4b - WATERPLANTEN VOEDSELARM Rus knol- 4c - OEVERPLANTEN VOEDSELRIJK Egelskop kleine Holpijp Liesgras Mannagras Munt water- Pijlkruid Riet Rietgras Vergeetmijnietje moeras- Walstro moeras- Watereppe kleine Waterkers gele Waterkers slanke Waterweegbree grote Zegge oever- Zegge pluim- Zegge scherpe Zuring water- 4d - NATTE RUIGTEN Andoorn moeras- Kattenstaart Koninginnekruid Wilgenroosje harig Winde haag- 7a - LAAGVEENPLANTEN Hennegras Melkeppe Wederik moeras-	Beemdgras veld- Boterbloem scherpe Dravik zachte Duizendblad Glanshaver Hoorbloem gewone Hopklaver Klaver kleine Klaver rode Kropaar Margriet gewone Muur gras- Paardebloem Timoteegras d.d. Vossenstaart grote Weegbree smalle Wikke vogel- Witbol gestreepte Zuring veld- Zwenkgras rood 5b - GRASLANDEN, NAT, BEMEST Dotterbloem gewone Kale Jonker Moerasspirea Ratelaar grote Rolklaver moeras- Valeriaan echte Veldbies veelbloemige Vrouwenmantel s.l. Wederik grote Wilde bertram Zegge tweerijige	Biggenkruid gewoon Kruiskruid Jacobs- s.l. • Vroegeling Zandraket Zegge zand- 6d - GRASLANDEN, DROOG, ZUUR Klokje gras- Schapengras fijn Veldbies gewone Vogelpootje klein • Wikke smalle s.s. • Zuring schapen- 7e - HEIDE Walstro liggend	Hennepnetel gespleten Wilgenroosje 8b - ZOMEN, VOEDSELRIJK Berenklauw gewone Brandnetel grote Dovenetel witte Fluitekruid Hennepnetel gewone Hondsdrif Kleefkruid Nagelkruid geel Vergeetmijnietje akker- • 8d - STRUWELEN Meidoorn eenstijlige Vlier gewone 9a - NATTE BOSSEN Els zwarte Es Vlotgras getand Wilg geoorde Muur moeras- 9b - BOS, DROOG, VOEDSELRIJK Braam gewone Eik zomer- Hazelaar 9c - BOS OP DROGE ZURE GROND Havikskruid stijf Helmbloem rankende Lijsterbes wilde Stekelvaren brede Vogelkers amerikaanse
1c - AKKERS VOEDSELARM, ZUUR		2b - PIONIERS, NAT, STIKSTOFRIJK				
Knopkruid kaal • Reigersbek Spurrie gewone	1e - RUIGTEN, VOEDSELRIJK	Rus greppel-				
	Distel speer- Ganzevoet mel- • Hoorbloem kluwen- • Raapzaad •	2c - PIONIERS, VOCHTIG, MATIG VOEDSELARM				
	1g - RUIGTEN, HUMEUS	Droogbloem moeras-				
	Bijvoet Distel akker- Zuring ridder-					

REEWILD-TELLINGEN

Noordlaarderbos

Vijftig Bunder

Westerlanden

(in opdracht van Natuurmonumenten)

REEWILD-TELLINGEN

Niesco Loeröp, BOA (Bevoegd Opsporings Ambtenaar) en vrijwilliger bij Natuurmonumenten, houdt de reeënstand in het Noordlaarderbos, De Vijftig Bunder, De Schietbaan en de Westerlanden bij en heeft ons gegevens verschaft over de aantallen reeën in deze gebieden.

Deze gegevens beslaan de *voorjaarstellingen* en de tellingen van *valwild* in de periode van 1980 tot en met 2009.

Voorjaarstelling

De jaarlijkse tellingen vinden plaats op een vast tijdstip, eind maart - begin april, en bestaan uit drie tellingen in de schemering: 1 ochtend, 1 avond en 1 ochtend. Dit levert een trend op van het aantal reeën dat zich in het betreffende gebied ophoudt.

Valwild

Onder valwild wordt verstaan: de dieren die dood aangetroffen worden in het veld of langs de weg. Dit betreft dood door verschillende oorzaken, zoals: natuurlijke dood, maaidood, verdrinkingsdood en verkeersslachtoffers.

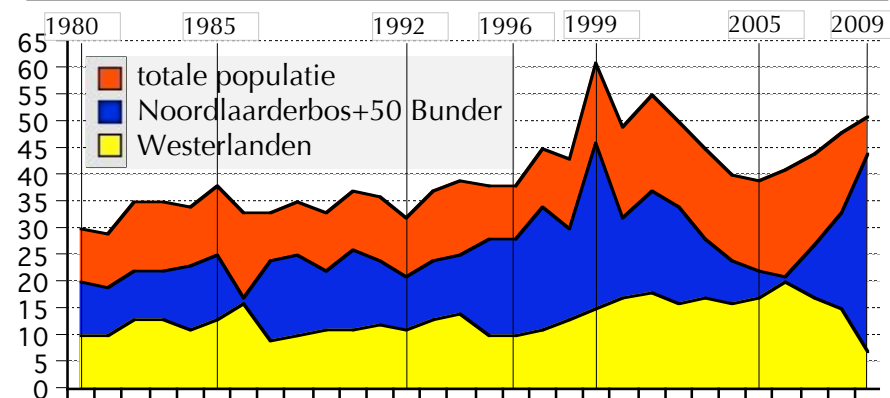
De gegevens over de verkeersslachtoffers zijn een gecombineerd getal van eigen waarnemingen en gegevens van de dierenambulance. Met name in de omliggende terreinen worden veel verkeersslachtoffers gevonden: Westertse weg, Tolhuisweg, Groningerstraat / Zuidlaarderweg. Daarnaast zijn er ook in de dorpen Onnen en Glimmen veel verkeersslachtoffers gemeld.

ONTWIKKELING VAN DE REEËNSTAND IN HET GEBIED

Figuur 15 laat de ontwikkeling van de reeënstand zien sinds 1980. Het rode vlak geeft de totale populatie weer, het blauwe vlak de aantallen reeën in Noordlaarderbos, Vijftig Bunder en Schietbaan, het gele vlak alleen de aantallen in de Westerlanden. Wat opvalt is dat de populatie reeën over de hele linie geleidelijk in aantal toeneemt van 1980 tot 1999. Dit geldt zowel voor de terreinen van Natuurmonumenten (Noordlaarderbos, Schietbaan en Vijftig Bunder) als voor de Westerlanden. Na 1999 zet er een daling in, met name op de terreinen van Natuurmonumenten, die voortduurt tot aan 2005, terwijl in die periode het aantal reeën in de Westerlanden nog geleidelijk blijft stijgen.

Kennelijk zijn de terreinen van Natuurmonumenten in die periode voor de dieren minder aantrekkelijk en geven ze de voorkeur aan de weilanden bij de Drentsche Aa. De toenemende recreatiedruk in het bos zou daarbij een factor kunnen zijn. Ook is er in de terreinen van Natuurmonumenten regelmatig groot onderhoud gepleegd (kappen, grondverzet), wat natuurlijk de nodige onrust met zich mee brengt, maar dit gebeurde tussen 2004 en 2008, terwijl de daling van de populatie in de periode daarvoor plaatsvond. Sinds het begin van dit onderhoud is het aantal reeën in de terreinen van Natuurmonumenten juist weer sterk toegenomen. De conclusie zou daarom eerder zijn dat door de veranderde inrichting van het gebied, er voor de dieren betere kansen zijn ontstaan.

REEWILD TOTAAL t.o.v. WILD WESTERLANDEN 1980-2009

Figuur 19: Ontwikkeling van de reeënstand in de Westerlanden, vergeleken met de aantallen in het totale gebied van Natuurmonumenten.

Terwijl na 2006 de totale populatie stijgt, neemt het aantal dieren in de Westerlanden af. De laatste scherpe daling (een halvering van 15 naar 7 getelde dieren in het voorjaar van 2009) vindt plaats na de aanleg van het fietspad in het najaar van 2008. Gezien de situatie rond het fietspad in februari-maart 2009 is dit niet zo verwonderlijk.

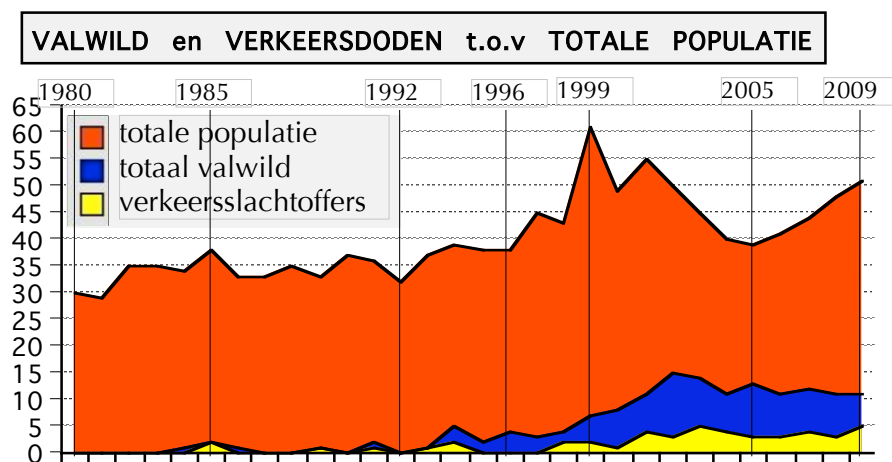
Bij het Natuurplatform kwam bijvoorbeeld op 23 februari 2009 de volgende melding binnen van een inwoner uit Midlaren:

Gisteren ben ik bij het fietspad gaan kijken hoe het er op zondag aan toe gaat. Daar word je niet vrolijk van: twee jongens waren in het bosje bij het water rotjes aan het afschieten. Ik heb ze weggestuurd en uitge-

legd wat ze daarmee veroorzaken. Ze hadden echt geen idee... Verder veel mensen met (jacht)honden over het dijkje langs de Aa. Eén echtpaar kwam met SUV het weiland oprijden (kan heel makkelijk want er is geen hek), lieten hun honden eruit en liepen langs het fietspad door het weiland naar het water. Vier reeën totaal in paniek het Noordlaarder bos in en twee hazen in de stress. Geen vogel te bekennen. Met broedseizoen lijkt het inderdaad noodzakelijk te worden dat de boel dicht gaat.

Na de plaatsing van een bord met het verzoek de dijk niet te betreden, is deze vorm van verstoring minder geworden. Tijdens de monitoringperiode werd een aantal van gemiddeld 1 wandelaar (of kanoo) per uur geregistreerd. Over het algemeen passeerden deze wandelaars of kanovaarders in groepjes van 2, 4 of meer tegelijk.

VALWILD

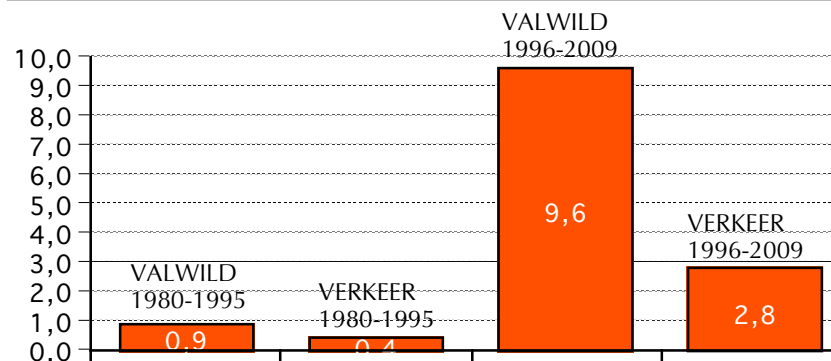

Figuur 20: Valwild en verkeersslachtoffers in het gebied van Natuurmonumenten en de omliggende terreinen, afgezet tegen de totale populatie.

Sinds 1996 is op de terreinen van Staatsbosbeheer de jacht verboden. Natuurmonumenten stopte het schieten van reeën in 1999. Dit verklaart de toename van valwild in de periode daarna. Wanneer er geen dieren meer worden afgeschoten, zijn er meer die op andere wijze de dood vinden. Na 2002 stabiliseert het aantal dood gevonden dieren zich tot ca 10 per jaar. Ook het aantal ver-

keersslachtoffers stijgt vanaf het moment dat het beheer van het wild wordt gestaakt. Niesco verklaart die toename uit het feit dat de overtollige dieren, geen plaats meer kunnen vinden binnen de populatie, doordat het gebied daarvoor niet groot genoeg is. Deze dieren raken op drift en verplaatsen zich naar de randen van het gebied, waar ze meer kans lopen in het verkeer te verongelukken.

GEM.AANTAL VALWILD en VERKEERSDOOD 1980-1995-2009

Figuur 21: Gemiddeld aantal valwild en verkeersslachtoffers in het gebied van Natuurmonumenten in de periodes 1980-1995 en 1996-2009

In de periode 1980-1995, werd in de omgeving van Midlaren en Noordlaren per jaar gemiddeld 1 dode ree gevonden, waarvan de helft was omgekomen door een verkeersongeluk.

In de periode 1996-2009 is het aantal dood gevonden dieren vertienvoudigd tot gemiddeld 10 per jaar. Ongeveer 30% daarvan kwam om in het verkeer. Wat het aantal verkeersslachtoffers betreft, betekent dit een toename van 0,4 naar 2,8 doden. Dat is een verzevenvoudiging, vergeleken met de periode daarvoor.

Wanneer er een goed netwerk is van ecologische verbindingzones, zou er een betere uitwisseling mogelijk zijn tussen dieren uit de verschillende natuurterreinen. Door de bestaande infrastructuur van menselijke wegen, die bovendien steeds intensiever wordt gebruikt, wordt de migratie van de dieren echter bemoeilijkt. Zo worden er op de N34 jaarlijks tientallen reeën doodgeregden, maar ook dassen, uilen, fazanten, egels, vossen, marterachtigen en hazen. Op dit soort wegen zouden preventieve maatregelen genomen kunnen worden, zoals spiegeltjes of reflectoren langs de weg en een snelheidsbeperking op bepaalde trajecten.

DE DASSENPOPULATIE OP DE WESTERT

*(gegevens verstrekt door Natuurmonumenten
aangevuld met informatie van de Vereniging Das & Boom)*

Niet ver van de Westertseweg is dicht bij het terrein van Natuurmonumenten al zeker 12 jaar een dassenburcht.

OVER DE DAS (informatie DAS & BOOM)

Leefgebied en leeftijd

Dassen geven de voorkeur aan hoog en droog gelegen woonplaatsen. De afstand naar grazige beekdalen, rivieruiterwaarden of andere voedselgebieden mag niet te groot zijn. Een beekdallandschap kan aan dassen een excellent leefgebied bieden.

Ze houden van een kleinschalig weide- of akkerlandschap bij bosranden of houtwallen, maar ook in meer open terreinen, zoals heidevelden komen dassen voor. Het landschap moet voldoende dekking en voldoende voedselaanbod bieden en, als het even kan, zo weinig mogelijk verstoring. In Nederland zijn er echter vrijwel geen dassenterroria, die niet worden doorsneden door wegen, of die in de nabijheid liggen van wegen, dorpen of steden.

Een das kan wel vijftien jaar oud worden, maar in Nederland ligt de gemiddelde leeftijd rond de vijf jaar. Dit komt voornamelijk door het relatief grote aantal dassen dat jaarlijks sneuvelt in het verkeer.

Wijze en tijdstip van foerageren

Dassen zijn nachtdieren, pas tegen de avondschemering komen ze tevoorschijn. Het tijdstip is mede afhankelijk van de locatie van de burcht. Op ongestoorde plaatsen komen dassen vroeger tevoorschijn.

In een ideaal dassenleefgebied kan de das het hele jaar door op korte afstand van zijn burcht zijn kostje bij elkaar scharrelen. Zeker voor een zingend vrouwtje is dit van groot belang, omdat ze regelmatig naar de burcht terug moet keren om de jongen te voeden.

Voedsel (in volgorde van belangrijkheid): regenwormen, larven van insecten, zoals engertingen en emelten, maïs en andere graansoorten, kevers, appels, peren, pruimen, kersen en ander valfruit, muizen, mollen, egels en konijntjes, amfibieën, slakken, eikels en tamme kastanjes, vogels en eieren, aardbeien, bramen, vlier- en meidoornbessen.

Na hun nachtelijke voedseltochten keren ze tegen de schemering terug in hun burcht.

De samenstelling van een dassenfamilie

De samenstelling van een dassenfamilie is afhankelijk van voedselaanbod en de bereikbaarheid daarvan. In een voedselrijk gebied telt een familie ongeveer de zes volwassen dassen, vaak evenveel mannetjes als vrouw-

tjes. In de regel zijn er in de familie één of twee nesten jonge dassen. Ook dassen, die het jaar daarvoor geboren zijn (de 'jaarlingen') mogen blijven zolang ze niet in de weg lopen.

Meestal bezit de familie een hoofdburcht met bijbehorende wissel- en bijburchten en hierin daarin hun territorium vluchtpijpen. Vanuit deze burchten wordt het territorium bestreken.

Dassenburcht

Dassen bouwen hun burchten bij voorkeur in bosranden of houtwallen, in de buurt van gras of akkerland en water. Bij voorkeur graven ze een hol in een steile helling, dan verloopt het afvoeren van de grond makkelijker. Ook de grondsoort is van belang bij de keuze van een hol; liefst goed vergraafbare grond, waarin bovendien regenwater snel wordt afgevoerd. Het aantal gangen ('pijpen') en holen ('kamers') van een dassenburcht varieert. Veel bezitten slechts een paar gangen en twee of drie kamers, maar dat aantal kamers kan oplopen tot meer dan dertig.

Bijburchten

Een dassenfamilie verlaat soms voor kortere of langere tijd de hoofdburcht. Niet ver van die hoofdburcht ligt in de regel een tweede burcht. En op grotere afstand bezit de familie vaak meerdere kleine bijburchten en vluchtholen.

Eind april 2005: Dassensporen bij de pas gegraven poel op het land tussen Tolhuisweg en Noordlaarderbos.

DE DASSEN OP DE WESTERT

Jacob de Bruin van Natuurmonumenten verschaftte ons gegevens over de dassenpopulatie op de Westert. Hij is positief over de ontwikkelingen. De hoofdburcht vertoont op dit moment 11 belopen pijpen en produceert vermoedelijk jaarlijks jongen. De bijburchten worden dit jaar intensiever gebruikt. Ook zijn er meerdere nieuwe burchten gevonden wat verderop in de omgeving.

De grootste knelpunten vormen de A28, de N34 en het Noord-Willemskanaal. Op de Westertseweg is wel eens een das doodgedreden, maar op zichzelf vormen de Westertseweg en het fietspad geen groot probleem, mits het er 's nachts maar rustig is.

Dassen gebruiken altijd dezelfde wildwissels. Dus op plekken waar ze regelmatig oversteken kan vrij eenvoudig een passage onder de weg door worden gemaakt.

Das, doodgedreden op de Westertseweg juli 2006

September 2008: twee pijpen van de dassenburcht op de Westert

VOGELINVENTARISATIES

(ten behoeve van Staatsbosbeheer)

door Vogeltelgroep Drentsche Aa

graspieper

grasmus

rietgors

sprinkhaanzanger

putter

geelgors

roodborsttapuit

boompieper

scholekster

wulp

kievit

TELLINGEN door de Vogeltelgroep Drentsche Aa

TELMETHODE "BMP-B"

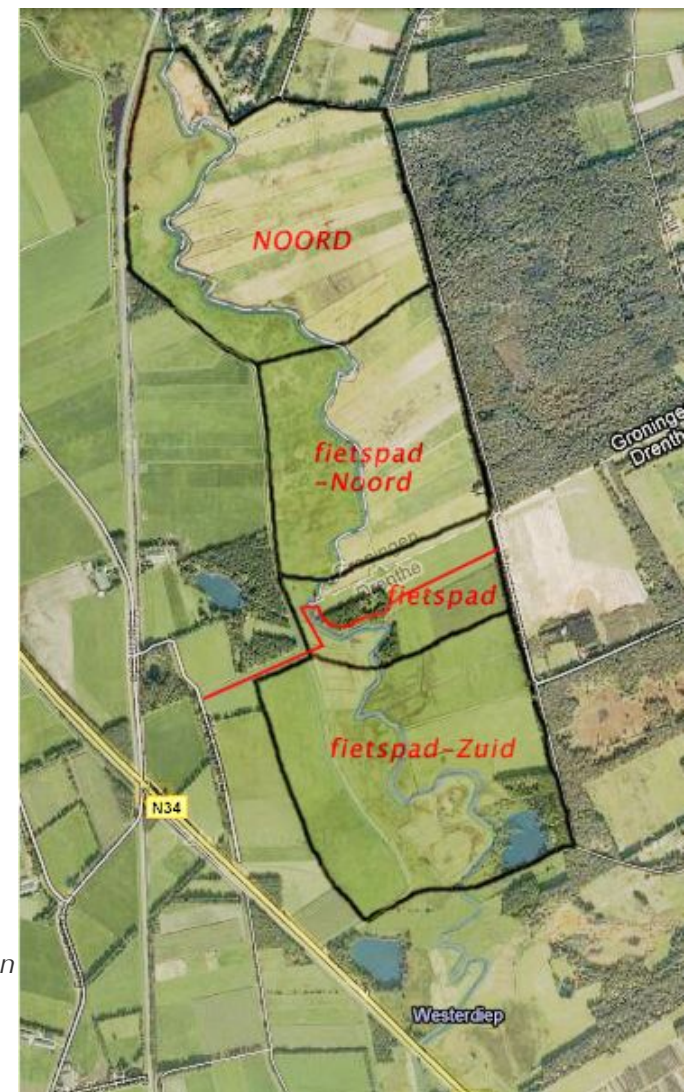
De Vogeltelgroep Drentsche Aa telt al sinds 2002 vogels in het hele Drentsche Aa gebied. Dit gebeurt volgens de werkwijze van het zogenaamde *Broedvogel Monitoring Project* (BMP). Uitgangspunt bij het BMP is het tellen van territoria. Vogels die door hun zang of andere activiteit blijken te geven van broedgedrag, worden op een kaart ingetekend. Er vinden 5 à 6 telrondes plaats in de periode februari-juli, meestal in de vroege ochtend, omdat dan de zangactiviteit het grootst is. Aan het eind van het voorjaar wordt, aan de hand van de ingetekende gegevens, volgens vaste regels het aantal territoria bepaald.

Er zijn verschillende varianten van het BMP: men kan alle vogels tellen (A), alleen weide- of akkervogels (W), roofvogels (R). In het geval van het Drentsche Aa gebied concentreert men zich op de bijzondere soorten (BMP-B). Dat betekent dat gewone, veelvoorkomende soorten zoals bijvoorbeeld, fitis, roodborst of koolmees niet worden meegeteld. Hun afwezigheid op de lijst betekent dus echter niet, dat ze niet in het gebied zouden voorkomen. De focus is alleen speciaal gericht op bijzondere soorten, rode lijst soorten en Natura 2000 soorten, om een beeld te krijgen van hoe die er in het gebied voorstaan.

OPSPLITSING IN 4 GEBIEDEN

Speciaal ten behoeve van dit monitoringverslag, hebben de vogelaars de Westerlanden opgesplitst in 4 deelgebieden (zie ook het kaartje hiernaast):

- **NOORD**
(het meest noordelijke gebied, grenzend aan de golfbaan)
- **FIETSPAD NOORD**
(het gebied direct ten noorden van het fietspad)
- **FIETSPAD**
(de strook ten noorden en zuiden van het fietspad, met daarin het rivierduin en het strandje)
- **FIETSPAD-ZUID**
(het gebied ten zuiden van het fietspad, tot aan de Bulten)

Figuur 22:
de vier gebieden
waarin vogels
zijn geteld

OVERZICHT VAN GETELDE VOGELSOORTEN, per gebied

Op de volgende pagina staat een overzicht van de verschillende vogelsoorten die in de jaren 2002, 2004, 2007, 2008 en 2009 zijn waargenomen in het gebied. De eerste kolom geeft alle aangetroffen soorten weer. In de volgende kolommen zijn de gegevens uitgesplitst naar de verschillende deelgebieden. Ook is er een onderverdeling gemaakt naar soorten van weide & akkers, bos & struweel en moeras & water. De rode lijstsoorten staan weergegeven in rood, de Natura-2000 doelsoorten voor dit gebied in groen.

TOTAAL GEBIED	52	NOORD	39	FIETSPAD-NOORD	26	FIETSPAD-STROOK	20	FIETSPAD-ZUID	41
TOT. RODE LIJST	14	Rode lijst-soorten	13	Rode lijst-soorten	10	Rode lijst-soorten	3	Rode lijst-soorten	12
NATURA 2000	2	NATURA 2000	2	NATURA 2000	1	NATURA 2000	-	NATURA 2000	1
WEIDE- & AKKER	27	WEIDE- & AKKERVOGELS	19	WEIDE- & AKKERVOGELS	18	WEIDE- & AKKERVOGELS	11	WEIDE- & AKKERVOGELS	22
Bergeend Boompieper Buizerd Fazant Geelgors Gele kwikstaart Grasmus Graspieper Gruutte Kievit Knobbelzwaan Kolgans Kwartel Kwartelkoning Nijlgans Ooievaar Paapje Roodborsttapuit Scholekster Tureluur Veldleeuwerik Watersnip Witte Kwikstaart Wulp Zomertaling	52%	Boompieper Geelgors Gele kwikstaart Grasmus Graspieper Gruutte Kievit Knobbelzwaan Kolgans Kwartelkoning Nijlgans Paapje Scholekster Tureluur Veldleeuwerik Watersnip Witte Kwikstaart Wulp Zomertaling	49%	Boompieper Gele kwikstaart Grasmus Graspieper Grote Canadese gans Gruutte Kievit Knobbelzwaan Kwartel Kwartelkoning Roodborsttapuit Scholekster Tureluur Veldleeuwerik Watersnip Witte Kwikstaart Wulp Zomertaling	69%	Boompieper Fazant Geelgors Grasmus Graspieper Kievit Nijlgans Roodborsttapuit Scholekster Witte Kwikstaart Wulp	55%	Bergeend Boompieper Buizerd Fazant Gele kwikstaart Grasmus Graspieper Gruutte Kievit Kwartel Kwartelkoning Nijlgans Ooievaar Roodborsttapuit Scholekster Tureluur Veldleeuwerik Watersnip Witte Kwikstaart Wulp	54%
BOS & STRUWEEL	10	BOS & STRUWEEL	6	BOS & STRUWEEL	1	BOS & STRUWEEL	2	BOS & STRUWEEL	9
Bonte vliegenvanger Boomklever Boomkruiper Gekraagde roodstaart Gruutte vliegenvanger Grote bonte specht Kleine bonte specht Matkop Putter Staartmees	19%	Boomklever Boomkruiper Gruutte vliegenvanger Grote bonte specht Kleine bonte specht Putter	15%	Gekraagde roodstaart	4%	Grote bonte specht Putter	10%	Bonte vliegenvanger Boomklever Boomkruiper Gekraagde roodstaart Gruutte vliegenvanger Grote bonte specht Kleine bonte specht Matkop Staartmees	22%
MOERAS & WATER	15	MOERAS & WATER	14	MOERAS & WATER	7	MOERAS & WATER	7	MOERAS & WATER	10
Blauwborst Bosrietzanger Fuut Ijsvogel Kleine karekiet Kleine plevier Kneu Koekoek Krakeend Kuiifeend Meerkoet Rietgors Rietzanger Slobeend Sprinkhaanzanger	29%	Blauwborst Bosrietzanger Fuut Ijsvogel Kleine karekiet Kneu Koekoek Krakeend Kuiifeend Meerkoet Rietgors Rietzanger Slobeend Sprinkhaanzanger	36%	Bosrietzanger Kneu Kuiifeend Meerkoet Rietgors Slobeend Sprinkhaanzanger	27%	Ijsvogel Kuiifeend Rietgors Slobeend Sprinkhaanzanger	35%	Blauwborst Bosrietzanger Ijsvogel Kleine plevier Kneu Koekoek Meerkoet Rietgors Slobeend Sprinkhaanzanger	24%

Tabel 23: overzicht van de getelde vogelsoorten per gebied, over de jaren 2002, 2004, 2007, 2008 en 2009

AANTAL BROEDPAREN, OPGETELD OVER DE JAREN 2002-2009

Van de Vogeltelgroep Drentsche Aa kregen we gegevens uit de jaren 2002, 2004, 2007, 2008 en 2009 over het aantal broedparen van de hiervoor gepresenteerde vogelsoorten (zie het staatje hieronder).

De aantallen broedparen zijn het grootst in het meest noordelijke gebied dichtbij het landgoed De Poll. Daarna volgt het gebied ten zuiden van het fietspad, dat grenst aan de Vijftig Bunder en het Wilde Veen. In het gebied ten noorden van het fietspad zijn de aantallen wat lager en de strook waar over het fietspad loopt, staat wat aantal broedparen betreft onderaan. Op zichzelf zijn deze verschillen voor het grootste deel te verklaren uit de oppervlaktes van de verschillende gebieden. Wanneer bijvoorbeeld de strook van het *Fietspad* wordt samengevoegd met *Fietspad-Noord*, is het gezamenlijke oppervlak ongeveer vergelijkbaar met dat van de gebieden *Noord* of *Fietspad-Zuid*. Het gemiddelde aantal broedparen van het gecombineerde gebied is dan ongeveer gelijk aan dat in *Fietspad-Zuid* (± 60 broedparen).

DIVERSITEIT AAN SOORTEN, OVER DE JAREN 2002-2009

Waarin de gebieden zich wel onderscheiden, is de hoeveelheid verschillende soorten die er broedt. De verhouding tussen het aantal broedparen en de diversiteit aan soorten verschilt duidelijk per gebied.

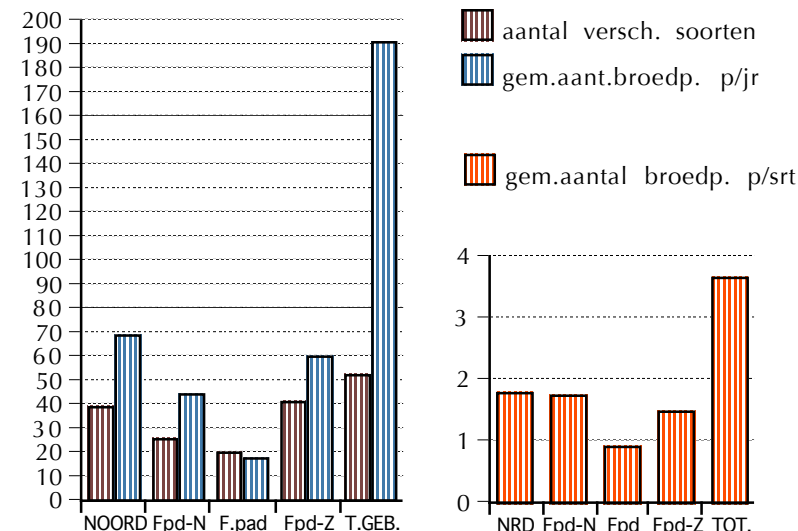
BROEDPAREN	NOORD	Fpd-N	Fietspad	Fpd-Z	TOT-GEBIED	Fpd + Fpd-N
WEIDE & AKKER	203	151	63	187	604	214
BOS & STRUWEEL	9	1	4	23	37	5
MOERAS & WATER	132	71	21	89	313	92
TOTAAL	344	223	88	299	954	311
GEMIDD. p/jr	69	45	18	60	191	62

Boven: Overzicht van het totale en het gemiddelde aantal broedparen gedurende vijf jaren (2002, 2004, 2007, 2008 en 2009). De aantallen staan weergegeven per gebied en zijn uitgesplitst naar soorten van weide & akker, bos & struweel en moeras & water.

Onder: Eenzelfde overzicht van de diversiteit aan vogelsoorten in die 5 jaren.

AANTAL SOORTEN	NOORD	Fpd-N	Fietspad	Fpd-Z	TOT-GEBIED	Fpd + Fpd-N
WEIDE & AKKER	19	18	11	22	27	21
BOS & STRUWEEL	6	1	2	9	10	3
MOERAS & WATER	14	7	7	10	15	9
TOTAAL	39	26	20	41	52	33
gemiddeld aantal broedparen p/soort	1,8	1,7	0,9	1,5	3,7	1,9

Tabel 24: broedparen en soorten van weide, bos en moeras in de vier gebieden

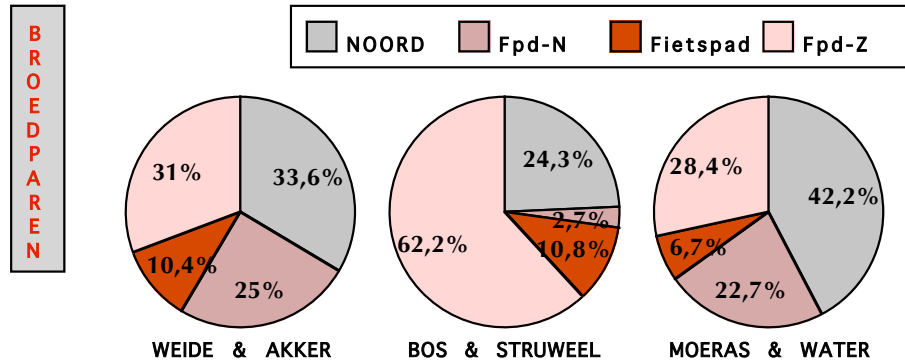

Figuur 25: het aantal verschillende soorten broedvogels in ieder gebied, afgezet tegen het gemiddelde aantal broedparen per jaar. Het grafiekje rechts (in rood) laat het gemiddelde aantal broedparen per soort zien.

In de gebieden *Noord* en *Fietspad-Noord* is het gemiddelde aantal broedparen per soort ongeveer twee. Het gebied *Fietspad-Zuid* heeft minder broedparen per soort, nl. ongeveer anderhalf en in de strook rond het *Fietspad* is de verhouding één op één.

Ook deze verschillen zijn gedeeltelijk te verklaren uit de oppervlaktes van de gebieden: in een kleiner gebied is er voor meerdere broedparen van eenzelfde soort geen plaats, terwijl er misschien wel ruimte is voor paren van andere soorten, omdat die ieder hun eigen specifiek plekje innemen en daarbij elkaar niet beconcurreren. *Fietspad-Zuid* springt er wat dat betreft uit: door de variatie in begroeiing is ook de diversiteit aan soorten daar groter, terwijl het aantal broedparen per soort er kleiner is dan in *Noord* en *Fietspad-Noord*. Voor de strook *Fietspad* geldt dit a.h.w. nog sterker: ook daar is de landschappelijke variatie groot, maar door het relatief kleine oppervlak is er geen plaats voor meerdere broedparen van eenzelfde soort.

SOORTEN VAN WEIDE, BOS EN MOERAS.

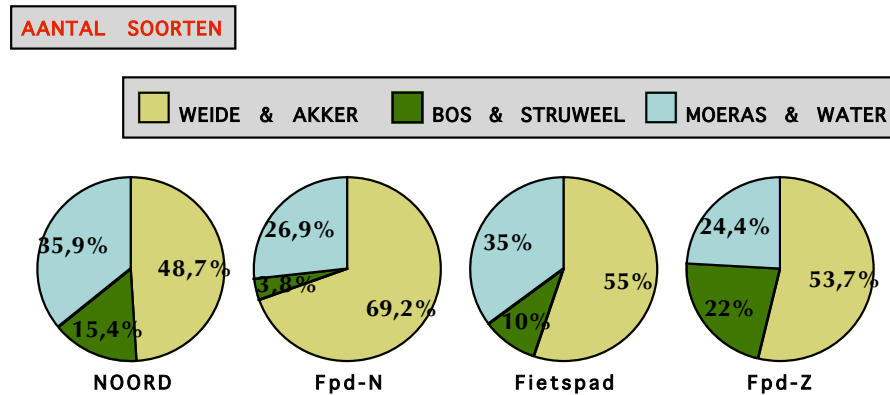

Figuur 26: verdeling van het totaal aantal broedparen van weide-, bos- en moerasvogels over de vier gebieden, opgeteld over de jaren 2002, 2004, 2007, 2008 en 2009

De verdeling van de aantallen vogels over de 4 gebieden

De figuur hier boven laat zien hoe de broedparen van weide-, bos- en moerasvogels verdeeld zijn, over de vier gebieden.

Noord herbergt in vergelijking met de andere gebieden de meeste broedparen van moeras & water (42%). *Fietspad-Zuid* bevat verreweg de meeste broedparen van bos & struweel (62%), terwijl *Fietspad-Noord* bijna geen bosvogels heeft (2,7%). De weide- en akkervogels zijn vrij gelijkmatig over de vier gebieden verdeeld, behalve dat de strook van het *Fietspad* er naar verhouding de minste heeft, wat samenhangt met het geringere oppervlak.

Figuur 27: de verhouding tussen het aantal soorten van weide-, bos- en moerasvogels binnen elk van de vier gebieden, opgeteld over de jaren 2002, 2004, 2007, 2008 en 2009.

De verhouding tussen het aantal soorten van weide-, bos- en moerasvogels binnen elk van de vier gebieden.

Figuur 26 liet zien hoe de aantallen broedparen van weide-, bos-, en moerasvogels in de jaren 2002-2009 verdeeld waren over de vier gebieden.

Figuur 27 laat voor dezelfde periode zien, hoeveel verschillende soorten weide-, bos- of moerasvogels er per gebied voorkwamen. Hier gaat het dus niet om de aantallen broedparen, maar om de diversiteit in soorten.

In Tabel 24 is te zien dat de gebieden *Noord* en *Fietspad-Zuid* in totaal een ongeveer even grote variatie aan vogelsoorten vertonen (resp. 39 en 41). In figuur 27 wordt duidelijk dat de twee gebieden wat betreft weidevogels niet veel verschillen, maar dat *Noord* naar verhouding een grotere diversiteit aan moerasvogels herbergt, terwijl *Fietspad-Zuid* een groter aandeel bosvogelsoorten heeft. Het grotere aantal moerasvogels in *Noord*, hangt ongetwijfeld samen met het stukje nieuwe natte natuur dat aan de kant van het Besloten Veen is aangelegd.

In *Fietspad-Noord* zijn de weidevogelsoorten het sterkst vertegenwoordigd (69%, tegenover 27% moeras- en 4% bosvogels).

Al deze verschillen zijn grotendeels te verklaren uit de aard van de gebieden: *Fietspad-Zuid* bevat behalve weiland ook redelijke stukken bos, heeft de meeste afwisseling in vegetatie en ligt bovendien dicht tegen de Vijftig Bunder aan; het gebied is daardoor meer geschikt voor vogels van bos en struweel dan bijvoorbeeld *Fietspad-Noord*, dat afgezien van een paar wilgebosjes langs de Aa alleen uit weiland bestaat. Het gebied *Noord*, dat ook eigenlijk geen bos bevat, herbergt toch nog 24% van de getelde bosvogels; misschien profiteert het gebied van de ligging dicht bij het bosgebied van De Poll. De strook langs het *fietspad*, bevat wel een redelijk oppervlak aan bos, maar is toch maar goed voor een krappe $\pm 10\%$ van de bosvogelpopulatie. (In concreto gaat het hier om een broedgeval van een grote bonte specht in 2007 en 2008 en van een puttertje in 2007 en 2009.)

Samenvattend: over het algemeen zijn de verschillen in aantallen en diversiteit te verklaren uit de aard van de gebieden, hoewel je in de strook *Fietspad*, gezien de begroeiing, meer bosvogels zou verwachten.

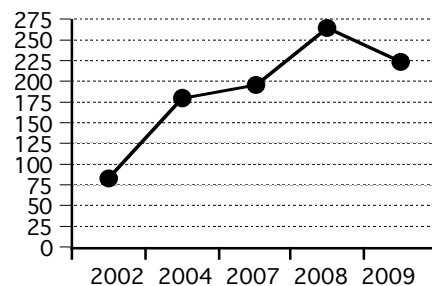
AANTALLEN BROEDPAREN IN DE VERSCHILLENDE JAREN

De gegevens die tot nu toe gepresenteerd zijn, hadden betrekking op de totalen, opgeteld over 5 jaren (2002, 2004, 2007, 2008 en 2009). Die gaven vooral een beeld van de aard van het gebied en de verschillen in begroeiing en bijbehorende variatie in vogelsoorten. In Tabel 28 zijn de gegevens uitgesplitst naar jaar en naar gebied. De onderverdeling in soorten van weide, bos of moeras is achterwege gelaten.

AANTAL BROEDPAREN	2002	2004	2007	2008	2009
NOORD	46	71	71	78	78
Fietspad-Noord	17	44	42	75	45
Fietspad	4	13	22	24	25
Fietspad-Zuid	18	53	63	89	76
TOTAAL GEBIED: AANTAL BRO	85	181	198	266	224

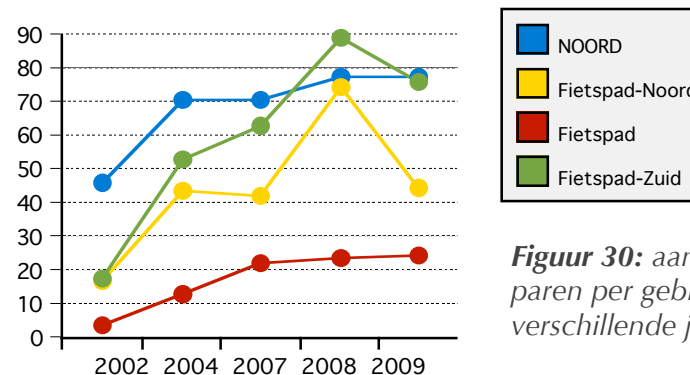
Tabel 28: aantal broedparen per gebied, in verschillende jaren

TOTAAL GEBIED: AANTAL BROEDPAREN

Figuur 29: aantal broedparen in het totale gebied, in verschillende jaren

. Figuur 29 hierboven laat tot en met 2008 een stijgende lijn zien in het totaal aantal broedparen voor het hele gebied. In figuur 30 hiernaast zijn deze totalen uitgesplitst naar de aantallen in elk van de vier gebieden apart. Daarbij wordt duidelijk dat de daling in het aantal broedparen vooral plaatsvindt in de gebieden *Fietspad-Noord* en *Fietspad-Zuid*.

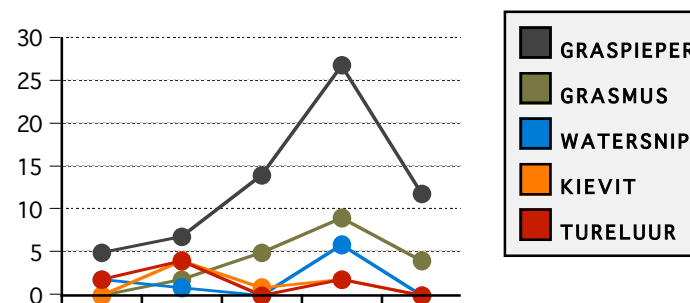
Figuur 30: aantal broedparen per gebied, in verschillende jaren

Om te achterhalen waardoor deze teruggang veroorzaakt wordt, is er gekeken naar de vogelsoorten die in 2009 een substantiële daling in aantallen vertoonden.

IN HET GEBIED FIETSPAD "NOORD" waren dat de *graspieper* (rode lijst soort), de *grasmus* (beide kleine, grondbroedende vogeltjes met vrij veel broedparen in dat gebied), de *watersnip* (Natura 2000 soort), de *kievit* en de *tureluur* (rode lijst soort).

FIETSPAD NOORD	2002	2004	2007	2008	2009
GRASPIEPER	5	7	14	27	12
GRASMUS	-	2	5	9	4
WATERSNIP	2	1	-	6	-
KIEVIT	-	4	1	2	-
TURELUUR	2	4	-	2	-

Tabel 31: teruggang in broedparen Fietspad-Noord

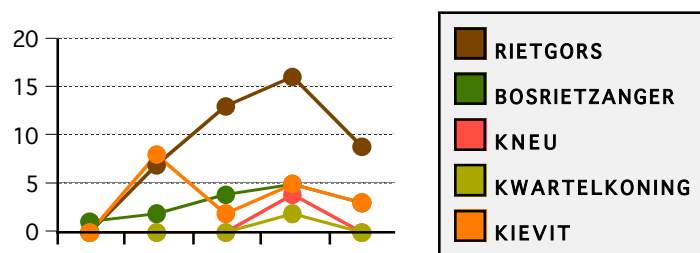

Figuur 31a: grafische weergave van tabel 31

IN HET GEBIED “FIETSPAD ZUID” waren dat de *rietgors*, de *kneu* (rode lijst soort), de *bosrietzanger* (alle drie vogeltjes van gebieden met ruige begroeiing, riet en/of struikgewas), de *kwartelkoning* (rode lijst soort) en de *kievit*.

FIETSPAD ZUID	2002	2004	2007	2008	2009
RIETGORS	-	7	13	16	9
BOSRIETZANGER	1	2	4	5	3
KNEU	-	-	-	4	-
KWARTELKONING	-	-	-	2	-
KIEVIT	-	8	2	5	3

Tabel 32: teruggang in broedparen Fietspad-Zuid

Figuur 32a: grafische weergave van tabel 32

IN HET GEBIED “NOORD” was alleen bij de *grasmus* een duidelijke afname te zien van 15 naar 6 broedparen. De *graspieper* bleef daar constant op 15 broedparen en de *rietgors* nam iets toe van 15 naar 17 paren.

IN HET GEBIED “STROOK FIETSPAD” nam de *graspieper* iets toe van 3 naar 6 paren, net als de *grasmus*: van 4 naar 6 paren. Verder waren er geen duidelijke veranderingen.

CONCLUSIES OVER TOE- EN AFNAME IN AANTAL BROEDPAREN

Over het algemeen zijn de aantallen broedparen in de afzonderlijke gebieden te klein om op grond daarvan iets te kunnen zeggen over de betekenis van de toe- of afname of de oorzaken ervan. Alleen het volgen van de verschillende soorten over meerdere jaren kan inzicht geven in de trend van hun ontwikkeling.

Doordat kleine vogeltjes als *graspieper*, *grasmus*, *rietgors* e.d. naar

verhouding in veel grotere aantallen broeden dan soorten als *kievit*, *tureluur* of *watersnip*, is het zonder meer duidelijk dat de afname in het totale aantal broedparen in de gebieden *Fietspad-Noord* en *Fietspad-Zuid* voornamelijk toegeschreven kan worden aan een afname van deze kleine vogelsoorten, die met hun grote aantallen natuurlijk direct invloed hebben op het totale getal aan broedparen, wanneer er bij hen een toe- of afname plaatsvindt.

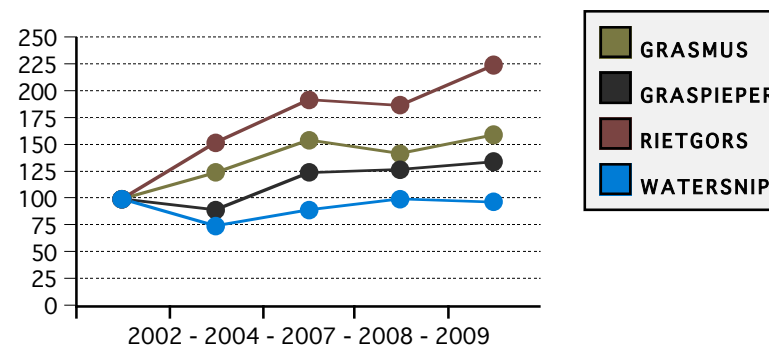
De conclusie is dan ook gerechtvaardigd, dat in het gebied *Fietspad-Zuid* vooral de *rietgors* verantwoordelijk is voor de afname van het totaal aantal broedparen, en dat in het gebied *Fietspad-Noord* de afname wordt veroorzaakt door een achteruitgang van *graspieper* en *grasmus*, terwijl trouwens ook het aantal *watersnippen* er significant terugloopt (van 6 naar 1)

De trend in het hele Drentsche Aa gebied

Wanneer je kijkt naar de trend in het gehele Drentsche Aa gebied (dus ook ten zuiden van Midlaren), dan blijken bovengenoemde vogelsoorten het over de hele linie goed te doen. Het jaar 2002 is daarbij als uitgangspunt genomen en op 100 gesteld. *Grasmus*, *graspieper* en *rietgors* zijn in de periode tot 2009 allemaal sterk in aantal toegenomen. Alleen de *watersnip* is ongeveer gelijk gebleven.

HELE DRENTSCHE AA GEBIED	2002	2004	2007	2008	2009
GRASMUS	100	125	154	143	159
GRASPIEPER (rode lijst soort)	100	89	126	127	135
RIETGORS	100	153	192	188	226
WATERSNIP (Natura2000 soort)	100	76	90	100	98

Tabel 33: ontwikkelingstrend hele Drentsche Aa gebied

Figuur 33a: grafische weergave van tabel 33

Mogelijke oorzaak van de afname in de Westerlanden

Een mogelijke verklaring voor de afname van de graspieper in het gebied *Fietspad-Noord* en de afname van de grasmus in zowel *Fietspad-Noord* als *Noord*, zou de toegenomen recreatie op de dijk kunnen zijn. Zowel graspieper als grasmus zijn grondbroeders die hun nest bouwen tussen graspollen en andere korte vegetatie. Het betreden van de dijk (vaak met honden), tussen de brug en het landgoed de Poll heeft ongetwijfeld een versturende invloed gehad op deze soorten, vooral omdat het wandelen in 2009 al vroeg in het jaar begon, in de periode dat de vogels hun territorium kiezen. Het bord met het verzoek de dijk niet te betreden werd pas 10 april door het Natuurplatform op de dijk geplaatst.

Ook het maaien van de dijken door het Waterschap rond half mei, zal deze kleine grondbroedertjes geen goed gedaan hebben.

Ook de teruggang van het aantal broedparen van de *watersnip* in het gebied *Fietspad-Noord*, van 6 naar 1, zou veroorzaakt kunnen zijn door de verstoring die het wandelen op de dijk met zich mee bracht. De afname van de rietgors in het gebied *Fietspad-Zuid* is minder makkelijk te duiden. Het gebied *Fietspad-Zuid* ondervindt naar verhouding veel minder invloed van de toegenomen recreatie ten gevolge van de aanleg van het fietspad.

VOGELDOELSTELLING NATURA 2000 VOOR DRIE SOORTEN

In het Drentsche Aa-gebied is voor drie vogelsoorten een Natura 2000 doelstelling geformuleerd. (zie onderstaand staatje)

BROED-VOGELS	SVI	Doelstelling Opp. en Kwaliteit Leefgebied			Gemidd. aantal broedparen in de periode 1999-2003		Doelstelling aantal broedparen		Aantal geteld in 2009
		Landelijk	Landelijk	Dr. Aa gebied	Landelijk	Dr. Aa gebied	Landelijk	Dr. Aa gebied	
Watersnip	--	>	=	1400	100	4000	100	114	
Paapje	--	>	>	500	5	700	10	17	
Grauwe Klauwier	--	>	>	180	4-10	250	10	29	

Tabel 34: Doelstellingen, geformuleerd voor drie vogelsoorten in het Drentsche Aa gebied

UITLEG:

Voor alle drie soorten is landelijk gezien de Staat Van Instandhouding (SVI) zeer ongunstig (- -). Dit betekent dat de omvang van de populatie in de afgelopen periode landelijk sterk is afgenomen en dat ook hun specifieke leefgebied weinig toekomstperspectief heeft, gezien de ontwikkelingen op het gebied van landbouwmethoden en waterbeheer. In het Drentsche Aa gebied is de doelstelling voor deze soorten als volgt:

- Voor de Watersnip richt men zich op: **behoud** van omvang en kwaliteit van het leefgebied (=).
- Voor Paapje en Grauwe Klauwier geldt de doelstelling: **verbetering of uitbreiding** van oppervlakte en kwaliteit van het leefgebied (>).

Uitgangssituatie: de periode 1999-2003

De twee middelste kolommen laten het gemiddelde aantal broedparen zien (landelijk en in het Drentsche Aa-gebied), in de periode 1999-2003. Deze getallen zijn gebaseerd op telgegevens, verzameld door SOVON Vogelonderzoek. Deze aantallen vormen een richtlijn voor het te voeren beleid in de toekomst.

Doelstelling: behoud of uitbreiding van populatie en leefgebied

De twee kolommen daarna (in groen) geven aan hoeveel broedparen het gebied naar schatting zou kunnen herbergen. Dit zijn de streefcijfers, waarop men zich in de Natura 2000 gebieden richt. Deze aantallen zijn gebaseerd op de tellingen in de voorafgaande jaren t/m 2003 en hebben betrekking op het hele Drentsche Aa gebied (dus niet alleen de Westerlanden).

De meest recente gegevens

De laatste kolom (in rood) geeft de aantallen weer, gebaseerd op de meest recente tellingen van de Vogeltelgroep Drentsche Aa in 2009. Ook deze getallen hebben betrekking op het totale Drentsche Aa gebied. Deze aantallen zijn nog niet verwerkt in de huidige doelstellingen van het conceptplan Natura 2000 voor het Drentsche Aa-gebied.

Het begrip Sleutelpopulatie:

Bij broedvogels wordt de betekenis van een gebied mede bepaald door de omvang van de aanwezige broedpopulatie. Ligt de omvang van de populatie in een bepaald gebied boven een zekere kritisch aantal dan wordt gesproken van een sleutelpopulatie: *“Een populatie waarvan de kans op uitsterven in de eerstkomende 100 jaren, bij gelijkblijvende habitatkwaliteit en hoeveelheid habitat, minder dan 5% wordt geacht”*.

De gewenste minimum omvang van een sleutelpopulatie is vooral afhankelijk van de levensduur van de vogels. Bij lang levende vogels bedraagt deze tenminste 20 paren, bij middellang levende soorten tenminste 40 paren en bij kort levende vogels 100 paren.

DE WATERSNIP

Gallinago gallinago

Leefgebied en voedsel

De broedbiotoop van de watersnip bestaat uit moerassige gebieden en zeer vochtige schrale graslanden op veengrond of in uiterwaarden en open beekdalen. Zulke terreinen zijn in de laatste decennia steeds meer onder druk komen te staan door intensivering van het agrarisch graslandgebruik (ontwatering, overbemesting, vroeg en frequent maaien, hoge beweidingsdruk e.d.)

Het nest wordt gebouwd in lage ruigtes, tussen veenmoswallen of graspollen van 15-20 cm hoogte.

De watersnip foerageert in ondiepe greppels, sloten, poeltjes, slikranden en in water dat niet dieper is dan 10 cm. Door verdroging worden moeras- en graslandgebieden ongeschikt om te foerageren. De watersnippen kunnen met hun snavels niet meer in de bodem dringen om daar de onder het bodemoppervlak levende wormen, insectenlarven e.d. te zoeken. Verruiging van de moerassige biotoop is slecht voor het bodemleven en dus voor het voedselaanbod. Verder raken resterende populaties geïsoleerd door versnippering van leefgebied. Ook is de nestpredatie lokaal erg hoog.

Verstoringsgevoeligheid

De watersnip leeft in een halfopen tot open gebied. Een nadering tot op minder dan 100-300 m betekent voor de vogel een verstoring van zijn rust. Met name landrecreatie bedreigt de rust van deze soort, maar doordat de watersnip leeft in natte, slecht toegankelijke gebieden, zal de mate van verstoring door recreatie in de praktijk waarschijnlijk beperkt blijven.

Situatie in de Westerlanden

In de Westerlanden betekent de recreatie op de dijken echter een extra verstoring van het weidegebied tussen de brug en landgoed De Poll. Omdat het dal vrij smal is treedt er zowel van de kant van de Westertseweg als vanaf de dijk langs de Aa verstoring op over een afstand van 100-300 meter. Daardoor is het hele weidegebied a.h.w. onveilig terrein geworden. De teruggang in het gebied *Fietspad-Noord* van 6 broedparen in 2008 naar 1 in 2009 zou daardoor verklaard kunnen worden. (zie tabel 35)

WESTERLANDEN TOTAAL	2002	2004	2007	2008	2009
NOORD	1	2	-	2	2
FIETSPAD-NOORD	2	1	-	6	1
FIETSPAD	-	-	-	-	-
FIETSPAD-ZUID	1	1	-	2	2
TOTAAL	4	4	0	10	5

Tabel 35: broedparen van de watersnip in de versch. jaren

Doelstelling Natura 2000

In de periode 1999-2003 werden landelijk gemiddeld 1400 broedparen geteld, waarvan 100 in het Drentsche Aa-gebied. Om een *“gunstige staat van instandhouding”* te creëren, streeft men landelijk naar een uitbreiding tot 20 sleutelpopulaties van minimaal 40 paren, met als einddoel 4000 broedparen in totaal. Het Drentsche Aa-gebied is één van de weinige graslandgebieden in Nederland waar de soort het relatief goed doet. De watersnip komt voor in de beekdalen tussen Glimmen en Rolde en het Geelbroek (ten zuiden van Assen). Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie. In het geval van de watersnip moet een sleutelpopulatie bestaan uit minimaal 40 paren.

HET PAAPJE

Saxicola rubetra

Leefgebied en voedsel

De broedbiotoop van het paapje bestaat uit vochtige tot natte terreinen met structuurrijke vegetaties die rijk zijn aan insectenlarven. Een groot en gevarieerd insectenaanbod is cruciaal. De nesten liggen tussen graspollen, kruiden of overjarige vegetaties, vaak in bermen, greppels of slootranden. In graslanden moeten wat opgaande kruiden zoals akkerdistel, ridderzuring en schermbloemen voorkomen, zodat het paapje die als uitkijkpost kan gebruiken.

Verstoringsgevoeligheid

Het paapje leeft in een halfopen landschap. De kritieke afstand waarop verstoring optreedt bedraagt ± 100 m. In de praktijk blijkt, dat in de nabijheid van paden en wegen de dichtheid van paapjes afneemt. Dit betekent dat met name verstoring door landrecreatie een bedreiging kan vormen voor de grootte van de populatie.

Doelstelling Natura 2000

De landelijke staat van instandhouding van het paapje is beoordeeld als "zeer ongunstig". Voor behoud van het paapje als broedvogel streeft men naar een herstel van de populatie tot een landelijk niveau van 700 paren. Dat betekent voor het paapje een uitbreiding tot 7 sleutelpopulaties van tenminste 100 paren. Het landelijk gemiddelde bedroeg in de periode 1999-2003 ongeveer 500 broedparen, waarvan 5 in het Drentsche Aa-gebied. Uit de meest recente tellingen (2009) van de Vogeltelgroep Drentsche Aa blijkt, dat er inmiddels 17 broedparen in het Drentsche Aa-gebied aanwezig zijn. Omdat niet het volledige gebied is gedekt door de tellingen is dit aantal mogelijk nog iets groter (± 21).

Situatie in de Westerlanden

In de Westerlanden is slechts eenmaal een broedgeval van een paapje geconstateerd, nl. in 2002 in het gebied *Noord*.

DE GRAUWE KLAUWIER

Lanius collurio

Leefgebied en voedsel

De broedbiotoop van de grauwe klauwier bestaat uit ruige, halfopen gebieden met laagblijvende kruidenrijke vegetaties en opslag van struweel of jong geboomte. De grauwe klauwier maakt zijn nest in doorndragende struiken zoals braam, sleedoorn, hondsroos en meidoorn. Een rijk aanbod van grote insecten, zoals kevers, bijen en hommels is belangrijk. Ook worden kleine gewervelden gegeten zoals hagedissen, kleine zoogdieren en jonge vogels. Bij zijn jacht op prooi, maakt de grauwe klauwier gebruik van uitkijkposten. De naam 'klauwier' slaat op de gewoonte van de vogels om een voorraadje prooidieren vast te pinnen aan de doornen van bramen of andere stekelige struiken.

Verstoringsgevoeligheid

Het leefgebied van de grauwe klauwier is een halfopen landschap. Een nadering tot op minder dan 100 m, veroorzaakt verstoring. Vooral wandelaars vormen een bedreiging voor de rust van de grauwe klauwier.

Doelstelling Natura 2000

De landelijke populatie grauwe klauwieren telde in de periode 1999-2003 gemiddeld 180 broedparen, waarvan ongeveer de helft in het Bargerveen. (Het Bargerveen vormt het laatste restant van het eertijds uitgestrekte Bourtanger Veen, dat gelegen was in het oerdal van de Hunze.) Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie nodig. De soort is nu als complementair doel toegevoegd aan het Drentsche Aa-gebied. Volgens de tellingen komt de grauwe klauwier voor in de Gastersche Duinen, in het gebied ten westen van het Ballooërveld en in het zuidoostelijk deel van het Geelbroek.

In de Westerlanden komt de grauwe klauwier tot op heden niet voor.

TOTAAL GEBIED	JAREN	NOORD					FIETSPAD-NOORD					FIETSPAD-STROOK					FIETSPAD-ZUID					
		2002	2004	2007	2008	2009	2002	2004	2007	2008	2009	2002	2004	2007	2008	2009	2002	2004	2007	2008	2009	
WEIDE- & AKKER	598	35	40	35	50	43	15	30	27	54	24	2	11	15	15	20	16	34	31	49	52	
Bergeend	2																1		1			
Boompieper	31		1	1	3	4			2	2	1		2	3	2	3			2	2	1	3
Buizerd	1																			1		
Fazant	3																			1		1
Geelgors	7			1	2								1	1	1	1						
Gele kwikstaart	8	2	1	2		1			1													
Grasmus	105	4	10	9	15	6		2	5	9	4	1	4	1	4	6			5	8		8
Graspieper	192	12	8	9	15	15	5	7	14	27	12			4	3	6	4	4	10	16		21
Grauwe gans	1																					1
Grote Canadese gans	3																				2	1
Grutto	26	4	2	2	1	1	2	6	1								3	3	1			
Kievit	51		3	4	7	8		4	1	2				2	1	1		8	2	5		3
Knobbelzwaan	2	1					1															
Kolgans	1		1																			
Kwartel	2						1														1	
Kwartelkoning	4			1						1											2	
Nijlgans	14	1	2	1		1						1		1				2	2	2		1
Ooievaar	1																					1
Paapje	1	1																				
Roodborsttapuit	7								1						1	1				1		2
Scholekster	15		2	1		2		1	1	2				1		1			1	1		
Tureluur	46	7	3	1	2	2	2	4		2							5	7	4	2		5
Veldleeuwerik	5		2					2													1	
Watersnip	23	1	2		2	2	2	1		6	1						1	1		2		2
Witte Kwikstaart	8		1	1				1					1	2						1		1
Wulp	37	2	2	2	2	1	2	2	2	2	5	1	2	1	1	1	2	1	3	1		2
Zomertaling	2				1					1												
BOS & STRUWEEL	37	0	2	1	3	3	0	0	0	1	0	0	0	2	1	1	0	5	6	5	7	
Bonte vliegenvanger	3																			1	1	1
Boomklever	2					1																1
Boomkruiper	5		1		1															1	1	1
Gekraagde roodstaart	8								1									3	3	1		
Grauwe vliegenvanger	3				1													1				1
Grote bonte specht	7			1		1								1	1					1		1
Kleine bonte specht	2		1																			1
Matkop	2																					
Putter	4				1	1								1		1				1		
Staartmees	1																					1
MOERAS & WATER	313	11	29	35	25	32	2	14	15	19	21	2	2	5	8	4	2	13	22	32	20	
Blauwborst	6			1	2	1															1	1
Bosrietzanger	41	2	2	9		3		1	1		2	1		1	4		1	2	4	5		3
Fuut	1				1																	
Ijsvogel	5			1	1									1							1	1
Kleine karekiet	4			3		1																
Kleine plevier	1																					1
Kneu	7		2								1											
Koekoek	6	1				1							1	1					1	4		
Krakeend	3	1		1		1														1		
Kuifeend	4				1	1				1					1							
Meerkoet	37	4	4	4	2	3	1	1	2	3	1						1	3	2	4		2
Rietgors	166		16	13	15	17		9	12	15	15		1	2	3	3	1	7	13	16		9
Rietzanger	5		3		2																	
Slobeend	16	2	2			3	1	3			1	1								2		1
Sprinkhaanzanger	11	1		3	1	1					1					1				1		2

Table 36: overview of the recorded bird species per area, in 2002, 2004, 2007, 2008 and 2009

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

SUGGESTIES VOOR VERBETERING

HET MONITOREN ZELF

De telling d.m.v. het telapparaat van de Gemeente Tynaarlo liet de totaalaantallen passanten per dag gedurende een week zien, maar heeft erg vroeg in het jaar plaatsgevonden. waardoor dit maar een beperkt beeld geeft van wat er feitelijk langskomt. Deze telling zou op verschillende momenten van het jaar herhaald kunnen worden om een beter inzicht te geven in het verkeer door het hele jaar heen.

Het monitoren door het Natuurplatform Drentsche Aa heeft op zichzelf een aardig beeld van de situatie rond het fietspad opgeleverd. Van sommige tijdstippen of dagen en sommige periodes van het jaar (met name de zomer- en wintermaanden) zouden meer gegevens verzameld kunnen worden.

Ook zou het interessant zijn te weten waar de passanten vandaan komen, wat hun leeftijdsopbouw is e.d. Dit lijkt ons vooral een punt van evaluatie voor het **Nationaal Beek- en Esdorpenland-schap**, dat dit project heeft geëntameerd. Wat was eigenlijk hun doelgroep?

RECREATIEF GEBRUIK

Het fietspad wordt voornamelijk recreatief gebruikt en voldoet, gezien het grote aantal passanten, zeker in een behoefte.

Op werkdagen zijn er enkele voorbijgangers (waaronder scholieren) die het pad gebruiken als kortste weg naar hun bestemming.

Op zon- en feestdagen is het aantal voorbijgangers 2 à 3 keer zo hoog als op andere dagen. De meeste mensen passeren in het begin van de middag tussen 12 en 17 uur. Op piekdagen zijn dat er 70 tot 150 per uur.

Fietsers vormen op zich geen ernstige verstoring van de natuur in het gebied. Vanuit dieren gezien is hun gedrag voorspelbaar; ze gaan met gezette regelmaat en op een vaste afstand voorbij en doen geen onverwachte dingen, zolang ze op het fietspad blijven.

Toch is door de aanleg van het fietspad de recreatiedruk op het hele gebied langs de Drentsche Aa sterk toegenomen, vooral doordat nu ook de dijk langs de beek en daarmee het hele gebied tussen Westert en Drentsche Aa open ligt.

AANTAL PASSANTEN

De gemeente Tynaarlo telde in de laatste week van april een gemiddeld aantal van ca **105 passanten per dag**.

Uit de tellingen van het Natuurplatform blijkt, dat het gemiddelde aantal passanten in deze laatste week van april en de maanden daarna, ruim driemaal zo hoog ligt op **ca 350 per dag**.

Op hoogtijdagen kan dit zelfs oplopen tot **ca 645 per dag**.

SOORT PASSANTEN

91%	fietsers
7%	wandelaars
1%	gemotoriseerd (in feite niet toegestaan)
1%	anders

Fietsers

Het fietspad werd voor 91% door fietsers benut, waarvan het grootste deel gewoon passeert en hooguit op de brug even stopt om van het uitzicht te genieten. Dit is het gebruik waarvoor het pad in feite bedoeld is.

Wandelaars

Het aantal wandelaars (7%) was op zichzelf niet groot, maar doordat wandelaars makkelijker van het pad afwijken, zorgen ze soms voor meer verstoring, met name als er honden bij zijn.

Brommers

Brommers en scooters zijn officieel niet toegestaan, maar het geplaatste bord maakt dit onvoldoende duidelijk.

Menwagentjes en ruiters

Ondanks de hekken en veeroosters, komen er ook ruiters en menwagentjes langs het pad. De hekken zijn niet op slot en zijn door iedereen te openen. De veeroosters zijn gevaarlijk voor kleine kinderen en wandelaars.

DE INTENSITEIT VAN HET GEBRUIK

De intensiteit van het gebruik is afhankelijk van een aantal factoren:

De dagen van de week

- op zon- en feestdagen zijn er 2 à 3 keer zoveel passanten
- als op andere dagen)

Mooi weer of slecht weer

- 83% passeert bij mooi weer,
- 17% op minder mooie dagen
- Op erg slechte dagen is slechts 1 à 2 keer geteld. Het aantal passanten was dan vrijwel nihil.

Tijdstip van de dag

- 68% passeert tussen 12 en 17 uur
- 17% tussen 8 en 12 uur
- 15% tussen 17 en 21 uur

Publiciteit in de media

- levert kortstondige pieken op, die de omgeving bijna niet kan bevatten)

GEBRUIK VAN HET PAD ANDERS DAN FIETSEN EN WANDELEN

2% van de mensen had een hond bij zich (± 1 hond per uur)

- van deze honden was 93% niet aanglijnd.

7% van de mensen bleef ter plekke zitten om te recreëren:

- (rusten, picknicken, zwemmen), vooral bij het strandje
- dit recreatieve gebruik vond voor 93% plaats bij mooi weer
- er werd veel afval achtergelaten, vooral door jongeren

2,5% veroorzaakte verstoring van vogels en wild, door over de dijkjes te lopen (met name de dijk richting De Poll)

- Dit aantal is ongetwijfeld laag gebleven dankzij het informatiebord dat door het Natuurplatform op de dijk was geplaatst.

1 à 2% parkeerde een auto aan Westertseweg of Okkenveen.

ONGEWENSTE NEVENEFFECTEN

Er zijn drie vormen van recreatief gebruik van het fietspad die ongewenste (bij)effecten hebben:

- **picknicken en zwemmen (en zwemmende honden)**
(aftrappen van de kanten en achterlaten van afval)
- **wandelen over de dijkjes (vaak met honden)**
(verstoring van reeën en broedvogels.)
- **ruiters** (schade aan pad en bermen en vervuiling door mest)

Picknicken en zwemmen

Doordat tijdens de vakantieperiode maar een enkele keer gemonitord is, hebben we van het recreëren aan de oevers van de beek in de zomerperiode geen volledig beeld kunnen vormen. Gezien het aantal zwemmers op de mooie zomerdagen die wel in de telling zijn opgenomen, wordt er van het strandje regelmatig gebruik gemaakt. Voor de kinderen uit Midlaren en omgeving is het een aantrekkelijke plek om naar toe te gaan. Tegelijkertijd roept het zwemmen op die plek ook nieuwe vormen van vandalisme op, met name doordat er geen toezicht is. Door sommigen wordt er ongegeneerd afval gedumpt en worden er kleren, fietsleuteltjes en boeken van anderen in het water gegooid.

Wandelen over de dijk en verstoring van reeën en vogels

Uit de vergelijking van de reeënstand in de Westerlanden met die in Noordlaarderbos en Vijftig Bunder blijkt, dat met name bij de voorjaarsstelling in maart-april 2009 het aantal dieren is gehalveerd in vergelijking met het jaar daarvoor. Ook watersnip, graspieper en grasmus zijn in 2009 in het gebied ten noorden van het fietspad drastisch in aantal afgenomen. Hoewel het natuurlijk moeilijk is om op basis van de cijfers over 1 jaar verstrekkende conclusies te trekken, zijn er toch duidelijke aanwijzingen dat de onrust die eerst de aanleg en daarna het gebruik van het fietspad met zich mee hebben gebracht deze teruggang veroorzaakt hebben.

Ruiters en menwagentjes

Tijdens de monitor-uren zelf, is slechts eenmaal een menwagentje waargenomen. Ruiters zijn nooit gezien, maar dat ze wel degelijk passeren is te zien aan de achtergelaten sporen en paardenpoep.

DASSENBURCHT

Met de dassenpopulatie gaat het goed. De dassen verspreiden zich zelfs naar verderop gelegen gebieden. Doordat de dassen voornamelijk 's nachts actief zijn, vormen het fietspad en het verkeer op de Westertseweg op dit moment geen groot probleem, zolang het er 's nachts maar rustig is. Eventueel zou er op de plek van een wildwissel een onderdoorgang gemaakt kunnen worden.

REGELS EN HANDHAVING

WAT ZIJN DE REGELS ?

Op dit moment is het voor niemand duidelijk wat wel en niet is toegestaan op en rondom het fietspad. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat er verschillende partijen of eigenaren in het spel zijn, die geen gezamenlijke afspraken hebben gemaakt over het te voeren beleid. Soms zijn de bestaande regels zelfs strijdig met elkaar.

ONDUIDELIJKE REGELS

De Gemeente heeft een bord "Verplicht Fietspad" geplaatst, dat officieel de toegang aan gemotoriseerd verkeer verbiedt. Maar dit bord wordt door niemand begrepen. Ook heeft de Gemeente tot nu toe nog niets aan handhaving gedaan, al noemt ze in haar eigen telling wel dat er bromfietsen van het pad gebruik maken.

NIET BESTAANDE REGELS

Het Natuurplatform heeft de **Gemeente Tynaarlo** verzocht een bord of hek op de dijk richting De Poll te plaatsen om de verstoring van reeën en broedvogels te beperken, maar de Gemeente zag dit niet als haar verantwoordelijkheid

Daarop richtte het Natuurplatform zich met hetzelfde verzoek tot **Staatsbosbeheer**, maar de vertegenwoordigers van SBB antwoordden dat de dijken niet hun eigendom zijn en ze daar dus geen bord kunnen plaatsen. Bovendien heeft het Drentsche Aa-gebied in hun huidige beleid geen *Vogeldoelstelling* maar alleen een *Botanische doelstelling*.

Het Waterschap, dat eigenaar is van de dijken, zegt desgevraagd, dat de dijken vrij toegankelijk zijn. Terwijl de boeren in de aangrenzende landen subsidie krijgen om laat te maaien, vanwege de broedvogels, maait het Waterschap de dijken al eind mei, omdat ze hun werknemers volgens de ARBO-wet niet door al te hoog gras mogen laten waden. Door dit maaien, worden de dijken ook weer extra toegankelijk voor wandelaars.

Het Natuurplatform heeft tenslotte zelf een informatiebord op de dijk geplaatst met het verzoek die niet te betreden, maar dit bord had geen enkele rechtsgeldigheid

WIE ZORGT VOOR HANDHAVING ?

Aan handhaving van regels ontbreekt het voorlopig nog. Slechts één keer kon een toevallig passerende boswachter van Staatsbosbeheer ingrijpen (menwagentje teruggestuurd).

BETERE AFSTEMMING TUSSEN DE BETROKKEN PARTIJEN

Zolang de regels niet helder zijn en ook niet duidelijk staan aangegeven, is handhaving niet mogelijk. Ook het feit dat verschillende partijen zeggenschap hebben over het gebied, maar daarover geen gemeenschappelijk beleid hebben afgesproken (Gemeente, Staatsbosbeheer, Waterschap), maakt het moeilijk om iets aan de situatie te verbeteren.

REGELS EN HANDHAVING

1. Duidelijk formuleren wat wel of niet gewenst is in het betreffende gebied.
2. Overleg tussen de verschillende eigenaren / beheerders (Natuurmonumenten, SBB, Waterschap, Gemeente en particuliere grondeigenaren) om een coherent beheersplan op te stellen. Door een nauwe samenwerking kunnen doeltreffender maatregelen genomen worden, zodat deze elkaar versterken en er een beter fundament gelegd wordt om de natuur- en milieudoelen te halen.
3. Daarbij rekening houden met het feit dat dit gebied is aangewezen als Natura 2000 gebied
4. Heldere afspraken over ieders verantwoordelijkheid bij het uitvoeren van het beleid.

MAATREGELEN OM DE SCHADE AAN DE NATUUR TE BEPERKEN

1. Afsluiten van de dijken d.m.v. een informatiebord of hek. Ook maatregelen treffen aan de kant van de Poll, om daar de toegang tot de wandelroute te blokkeren. Wanneer er geen doorgaande verbinding meer is, wordt de dijk vanzelf minder aantrekkelijk.
2. Een verbod voor (loslopende) honden. Dit kan ook op een vriendelijke manier, met uitleg waarom.
3. Vervanging van het bord *Verplicht fietspad* door een bord dat wel door iedereen begrepen wordt. Of toevoegen: *niet brommen*.
4. Alles vermijden wat permanente recreatie aantrekt (bankjes, prullenbakken, informatieborden enz.)

5. Controle bij het strandje, met name bij mooi weer op zonen feestdagen en in de vakantie, kan het afvalprobleem wellicht verminderen. Het plaatsen van afvalbakken ter plekke lijkt ons niet gewenst, i.v.m. de uitnodigende werking die er van uitgaat om er een permanente recreatieplek van te maken. Voor de kinderen uit de buurt is het een aantrekkelijke plaats om te zwemmen, maar de ontwikkeling van het geheel moet in de toekomst wel in de gaten gehouden worden. Wat ons betreft moet dit zwemmen een lokale aangelegenheid blijven. Dat maakt ook het in de hand houden van misbruik via sociale controle gemakkelijker.
6. Het plan om op het rivierduin een Belvédère te stichten, zoals aanvankelijk de opzet was van Staatsbosbeheer, moet blijvend in de ijskast geplaatst worden. Bovendien blijkt in de praktijk dat mensen het liefst op de brug stoppen om daar van het uitzicht te genieten. Een extra uitzichtpunt is dus niet nodig en zal alleen maar leiden tot meer onrust en schade aan deze aardkundig zo waardevolle plek.
7. Een slot op de houten hekken, zodat auto's, ruiters en menwagentjes zich geen toegang kunnen verschaffen.
8. Een schuine afloop naar beneden onder de veeroosters over de hele breedte van het pad, zodat de padden, kikkers of andere dieren die er in vallen beter omhoog kunnen klimmen. De nu aangebrachte plankjes zijn te smal.
9. Vervanging van de veeroosters door roosters met minder brede openingen tussen de spijlen. Deze zijn gevaarlijk voor kinderen. Ze komen er met hun voeten in of hun stuur blijft er in vastzitten als ze een beetje slingeren. Zoals de situatie nu is, zouden de veeroosters trouwens net zo goed verwijderd kunnen worden, omdat ze geen enkele functie hebben.

Uit de resultaten van de monitoring komt één ding heel duidelijk naar voren:

Het fietspad is zuiver en alleen gepland als een fietsverbinding die Okkenveen en Westertseweg met elkaar moet verbinden. LNV heeft hiervoor ontheffing verleend, omdat de verstoring van de natuur ter plekken binnen bepaalde grenzen zou blijven. Er zou alleen een fietspad aangelegd worden dat via een brug de Drentsche Aa zou oversteken.

De gevolgen van de aanleg reiken echter veel verder. In de situatie die nu is ontstaan treedt er verstoring op van het hele Natura 2000 gebied langs de Drentsche Aa, wanneer er niets ondernomen wordt om de mensen van de dijk te weren. Vandaar onze vraag de dijk af te sluiten voor publiek.

Behalve dat, is de toestroom van recreanten op sommige momenten zeer groot geworden (zon- en feestdagen, mooi weer, publiciteit in de media). Dit zet het gehele gebied onder druk. Het zou daarom goed zijn om door andere maatregelen de verkeers- en recreatiedruk in de directe omgeving af te remmen. Wij denken daarbij b.v. aan het “verkeers-luw” maken van de Westertseweg. Nu circuleren er op mooie dagen behalve zeer veel fietsers, wandelaars, ruiters, menwagentjes en huifkarren ook de nodige auto’s die via Tolhuisweg - Westertseweg - Beslotenveenseweg of Pollselaan rond het bos en langs de Westerlanden toeren. Als het achterste deel van de Tolhuisweg en de Westertseweg niet toegankelijk zouden zijn voor auto’s, kan deze druk mogelijk iets verminderd worden.

Bij het opstellen van een goed beheersplan voor het Natura 2000 gebied langs de Drentsche Aa en de natuurgebieden daaromheen, dient de bescherming van de natuurwaarden voorop te staan. Om dit te bereiken is een open discussie en een goede samenwerking nodig tussen de verschillende betrokken partijen.

Het Natuurplatform Drentsche Aa hoopt met dit verslag een bijdrage te leveren aan de discussie over dit onderwerp.

